

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

BRALNE NAVADE OSNOVNOŠOLCEV

PRIMERJAVA BRALNIH NAVAD

V ČASU ŠOLANJA NA DALJAVO IN ŠOLANJA V ŠOLI

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Julija Štravs, 9. c

Nika Založnik, 9. c

Mentorica:

Barbara Ojsteršek Bliznac

Vojnik, februar 2022

Osnovna šola Vojnik

BRALNE NAVADE OSNOVNOŠOLCEV

Avtorici:

Julija ŠTRAVS, 9. c

Nika ZALOŽNIK, 9. c

Mentorica:

Barbara Ojsteršek Bliznac

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje 2022

Vsebina

1 UVOD	6
1.1 CILJI RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	6
1.2 HIPOTEZE	7
1.3 METODE DELA	7
2 KNJIGA	8
3 RAZVOJ PISAVE	10
3.1 RAZVOJ PISAVE NA SLOVENSKEM	11
3.2 PISNE PODLAGE IN RAZVOJ PAPIRJA	14
4 BRANJE	17
4.1 BRALNA PISMENOST IN DRUGE PISMENOSTI	18
4.2 UČENJE BRANJA IN TEHNIKE BRANJA	19
4.3 BRALNI PROJEKTI NA OŠ VOJNIK	21
5 IZVEDBA IN ANALIZA ANKET	23
5.1 ANKETA BRALNE NAVADE V ČASU DELA NA DALJAVO	23
5.2 ANKETA KAKO DOBER BRALEC SEM	30
5.3 ANALIZA IZPOSOJE IN PODALŠANJA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA	35
6 ZAKLJUČEK	36
7 VIRI IN LITERATURA	38

Kazalo slik

Slika 1: Primer elektronske knjige	8
Slika 2: Primer slikanice	9
Slika 3: Primer notranjosti stripa	9
Slika 4: Klinopis	10
Slika 5: Hieroglifi	10
Slika 6: Brižinski spomeniki	11
Slika 7: Celovski oziroma Rateški rokopis	12
Slika 8: Katekizem, 1550	12
Slika 9: Bohoričica	13
Slika 10: Metelčica	13
Slika 11: Dajničica	13
Slika 12: Slovenska abeceda danes	13
Slika 13: Papirus	14
Slika 14: Pergament	15
Slika 15: Kitajski izdelovalci	15
Slika 16: Model prvega papirnega stroja	16
Slika 17: Rezultati Berimetra za december, 2021	21

Kazalo grafov:

Graf 1: Število	23
Graf 2: Starost	24
Graf 3: Ali misliš, da si med delom na daljavo bral več ali manj kot prej?	24
Graf 4: Koliko časa na teden trenutno nameniš branju?	25
Graf 5: Koliko časa približno na teden si namenil branju na daljavo?	26
Graf 6: Primerjava časa branja med šolanjem v šoli in na daljavo	27
Graf 7: Kje si si izposojal knjige v času dela na daljavo?	27
Graf 8: Zakaj bereš?	28
Graf 9: Katere vrste knjig najraje bereš?	29
Graf 10: Ali misliš, da naša šola spodbuja branje?	29
Graf 11: Se je tvoj odnos do branja po karanteni spremenil?	30
Graf 12: Spol anketirancev	31
Graf 13: Zunanja motivacija za branje 1	31
Graf 14: Zunanja motivacija za branje 2	32
Graf 15: Vključenost in zatopljenost v branje 1	33
Graf 16: Vključenost in zatopljenost v branje 2	33
Graf 17: Zaznavanje branja kot težke aktivnosti 1	34
Graf 18: Zaznavanje branja kot težke aktivnosti 2	34

POVZETEK

Pretekli dve leti sta zelo vplivali na šolanje učencev. Delo na daljavo je že v letu 2020 spremenilo učne navade, prav tako bralne navade učencev. Vse se je upočasnilo. Prvo daljše obdobje dela na daljavo, zaprtost šol in otežen dostop do knjižnic ter preživljanje časa samo v domačem okolju so pripeljali do velikih sprememb v učnih in bralnih navadah. Poleg tega, da veliko učencev izgubi zanimanje za branje v najinih letih, je tokrat posegla vmes tudi epidemija covid-19. Zato sva se odločili, da raziščeva, ali je delo na daljavo vplivalo na bralne navade učencev. Raziskavo sva izvedli na Osnovni šoli Vojnik v štirih generacijah, starost anketiranih je bila od 11 do 14 let.

Ključne besede: branje, šolanje na daljavo, bralne navade

SUMMARY

The past two years have had a major impact on students' schooling. Working from home already changed learning habits in 2020, as well as students' reading habits. Everything slowed down. The first long period of work from home, the closure of schools and the difficulty of accessing libraries and spending time only in the home environment have led to major changes in learning and reading habits. Furthermore, many students lose interest in reading at our age, the epidemic of covid-19 has intervened this time. So we decided to investigate whether working from home had an impact on students' reading habits. The research was conducted at the Vojnik Primary School in four generations, the age of the respondents ranged from 11 to 14 years.

Key words: reading, home schooling, reading habits

ZAHVALA

Zahvaljujeva se najini mentorici in slavistki ge. Barbari Ojsteršek Bliznac za pomoč in spodbudo pri izdelavi raziskovalne naloge ter za slovnični pregled naloge.

Zahvaljujeva se učencem Osnovne šole Vojnik za izpolnjevanje anketnih vprašalnikov in učiteljem, ki so nama dovolili ankete razdeliti med njihovimi urami.

Zahvaljujeva se ge. Ivanki Kranjc – knjižničarki Osnovne šole Vojnik, da je z nama delila podatke o izposoji knjig na OŠ Vojnik, ki sva jih potrebovali pri izdelavi naloge.

Zahvaljujeva se ge. Dragici Filipčič, da nama je pomagala pri prevodu povzetka v angleški jezik.

Zahvaljujeva se g. Juretu Uraniču, ker je s svojim računalniškim znanjem pripomogel k izgledu raziskovalne naloge.

Nazadnje se zahvaljujeva še ge. Marjani Rojc za spodbudo pri izdelovanji naloge in obveščanju o navodilih in datumih za oddajo raziskovalne naloge.

1 UVOD

Bralec živi tisoč let, preden umre ...

Tisti, ki nikoli ne bere, živi samo enkrat.

George R. R. Martin

1.1 CILJI RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Branje je osnovna dejavnost človeka. Poleg pisanja je ena temeljnih sestavin pismenosti. Posameznik, ki zna dobro brati in brati z razumevanjem, bo lahko v življenju uspešen na mnogih področjih.

Prve teorije o branju so pojem branja razumevale kot »dekodiranje zapisanih črk in prevajanje le-teh v zvočne jezikovne znake. Branje je v bistvu mehaničen proces. Učenje branja naj se omejuje na dril v spoznavanju črk in učenju povezave z zvokom (glasom), ki ga ponazarjajo.

Kasnejša stališča pa so dognala, da sta »branje in učenje branja raznovrstna aktivnost. Branje je stvar odkrivanja pomena zapisanega jezika (in ne dekodiranja znakov v glasove) ... Branje ni nekaj pasivnega in mehničnega. Branje je razumsko početje z določenim namenom; odvisno je od bralčevega predznanja in njegovih pričakovanj.« [18]

Peter Russel branje definira nekoliko širše: »Brati torej ne pomeni le tega, da si znamo razložiti le znake na papirju in da poznamo besede, ki so iz njih sestavljene, temveč tudi sposobnost, da se poučimo o pomenu in smislu tega, kar vidimo.« [16]

V šolskem prostoru, predvsem v osnovni šoli, kjer se posameznik spozna z branjem in se ga nauči uporabljati za življenje, pa veljajo naslednje zakonitosti: »Pri razvijanju branja za razumevanje besedil je treba najprej doseči, da bodo vsi učenci obvladali tehniko branja njihovi starosti primernih besedil (ne zamenjujejo in ne izpuščajo črk oz. glasov, tekoče berejo besede v besednih zvezah in povedih, obvladajo naglašenost besednih zvez, povedi so ustrezno intonirane, prebrano učenec razume).« [17]

V osnovni šoli z višanjem starosti učencev opažamo, da le-ti manj berejo, prav tako branje postane manj zanimiva dejavnost. V času, ko je v naša življenja posegla epidemija covid-19, pa so na bralne navade vplivali še drugi dejavniki: preživljanje večino časa v domačem okolju, zaprtost šol in otežena dostopnost do šolskih ter drugih knjižnic, zmanjšani motivacijski vplivi iz zunanjega okolja (vrstniki, učitelji, knjižničarji ...).

Z raziskovalno nalogo sva želeli ugotoviti, koliko berejo osnovnošolci. Prav tako sva želeli ugotoviti, ali je zaprtost šol v 1. in 2. epidemičnem valu v letu 2020 in 2021 vplivala na bralne navade osnovnošolcev.

Zelo pomembno je tudi posameznikovo dožemanje sebe kot bralca, zato sva ugotavljali, kako učenci ob koncu osnovnega šolanja ocenjujejo, kakšni bralci so (dobri, slabi) in kaj jih pravzaprav motivira za branje.

1.2 HIPOTEZE

V sklopu raziskovalne naloge sva si podali naslednje hipoteze, ki sva jih s pomočjo anket in analiz preverjali:

H #1: Večina anketirancev ne bere zaradi lastne motivacije. Motivirani so s pomočjo staršev, učiteljev, knjižničarke, ocene ...

H #2: Učenci v osnovni šoli ne berejo radi.

H #3: S starostjo učencev se zmanjšuje želja po branju.

H #4: Učenci berejo več, kadar se šolajo v šoli in ne na daljavo.

H #5: V času šolanja na daljavo se je število izposojenih knjig v šolski knjižnici zmanjšalo.

H #6: Devetošolci sebe dojemajo kot povprečnega bralca.

1.3 METODE DE LA

Za namen preverjanja hipotez sva izdelali anketo o bralnih navadah učencev 6., 7., 8. in 9. razreda. V zaključnem razredu osnovne šole sva izvedli tudi anketo *Kako dober bralec sem?*, s katero sva želeli ugotoviti, koliko so devetošolci še motivirani za branje in kot kakšnega bralca se dojemajo (dobrega, slabega).

Poleg anket sva v raziskovalno dejavnost vključili tudi delo s podatki. Z analizo podatkov o izposoji v šolski knjižnici sva primerjali količino izposojenega gradiva v času, ko smo se učenci šolali v šoli in ko smo se šolali na daljavo od doma.

V teoretičnem delu sva uporabili metodo uporabe literature in virov. Pri tem sva snov črpali iz knjižnega gradiva ter spletnih objav (članki).

2 KNJIGA

*Knjige niso sestavljene samo iz besed ...
polne so tudi krajev, ki jih je treba obiskati,
in ljudi, ki jih je treba srečati.*

Neznan avtor

V spletnem slovarju slovenskega knjižnega jezika je zapisano, da je knjiga večje število trdno sešitih tiskanih listov ter da je večja enota obsežnejšega literarnega besedila. [1]

Danes poznamo po obliki najrazličnejše vrste knjig: knjige s trdo ali mehko vezavo, žepno knjigo, e-knjigo, slikanico, strip ... Knjige se razlikujejo po vsebini razlikujejo na umetnostna in neumetnostna besedila.

Žepna knjiga ali žepnica je knjiga manjšega formata, vezana navadno v mehke platnice. Primerna je za uporabo na terenu, saj je majhna in jo lahko skoraj vedno odnesemo s sabo. [1]

Elektronska knjiga je knjiga v elektronski obliki, namenjena zlasti za branje na e-bralniku ali drugih elektronskih napravah. Do nje lahko dostopamo od kjerkoli in kadarkoli. [1] Njena uporaba je čedalje bolj pogosta, posebej je zrasla med epidemijo covid-19, saj zaradi različnih razlogov nismo mogli obiskovati knjižnic.

Slika 1: Primer elektronske knjige

Vir slike: <https://www.dnevnik.si/tag/elektronska%20knjiga>, dostop: 15. 2. 2022

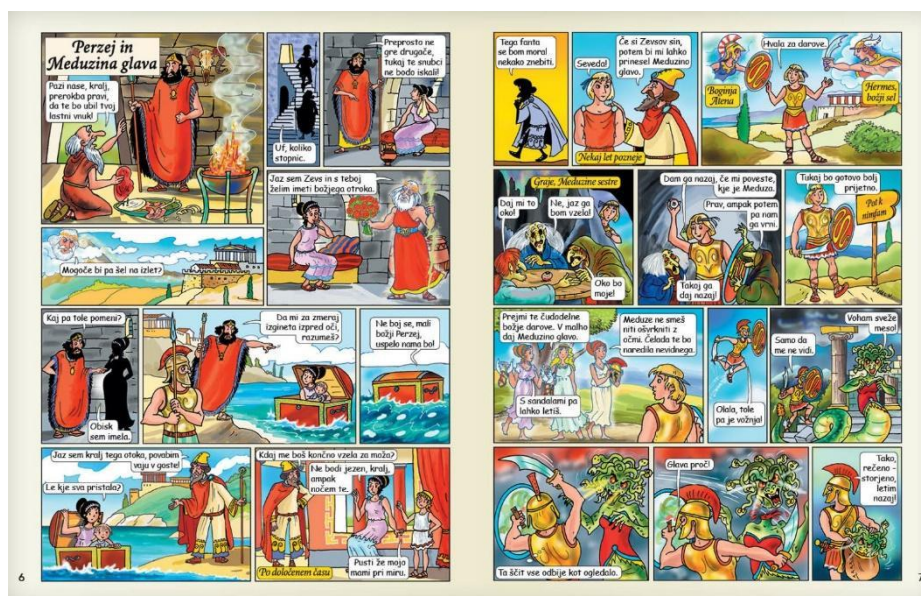
Slikanica je otroška knjiga s slikami brez besedila ali s kratkim besedilom, navadno v verzih. V večini primerov je to prva knjiga, ki jo otrok prebere, saj je enostavna za branje in nam besedilo opiše tudi s slikami, ki so prisotne povsod. [1]

Slika 2: Primer slikanice

Vir slike: <https://www.lupa-portal.si/vsebina/nasveti/velika-noc-5-najlepsih-praznicnih-otroskih-slikanic/>,
dostop: 15. 2. 2022

Knjigo, ki ima besedilo velikokrat podano v oblačkih in temelji na zaporedju slik, imenujemo **strip**. Takšno besedilo je lahko za branje in zato je predvsem med mladimi bralci priljubljeno. (SSKJ)

Slika 3: Primer notranjosti stripa

Vir slike: <https://morfem.si/knjige/po-starosti/starost-6-8-let/stare-grske-bajke-in-pripovedke-strip/>,
dostopno 15. 2. 2022

3 RAZVOJ PISAVE

*Knjige so sanje,
ki jih držimo v rokah.*

Neil Gaiman

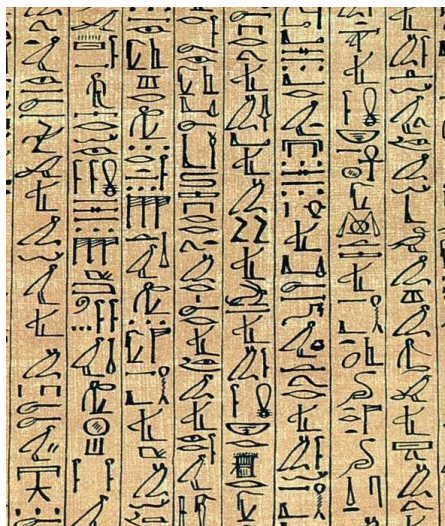
Pisava je nastajala skupaj s človekom. Začela je nastajati s preprostimi risbami, znaki največkrat napisanih na stene jam ali glinene tablice. Kot kažejo zgodovinske najdbe, naj bi ta korak naredili v Mezopotamiji. To pisavo imenujemo klinopis.

Slika 4: Klinopis

Vir slike: <https://sl.warbletoncouncil.org/escritura-cuneiforme-7570>, dostop: 10. 2. 2022

Hieroglifi so še ena od prvih pisav, ki so jo uporabljali v starem Egiptu že okoli leta 3000 pr. n. št. Egipčani so verjeli, da je pisavo izumil njihov bog modrosti Tot in zato so jo imenovali *zapis božjih besed*. [19]

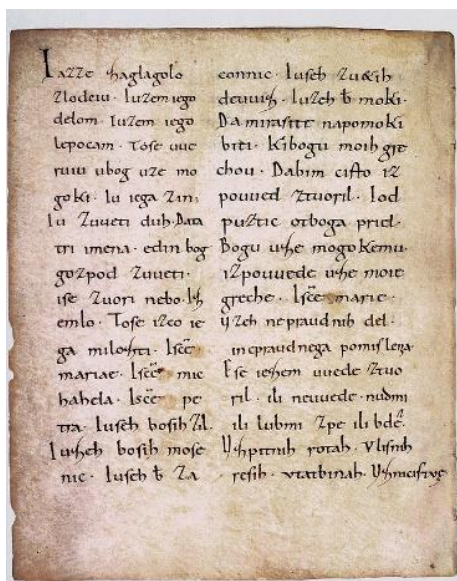
Slika 5: Hieroglifi

Vir slike: <https://sites.google.com/site/stariegipt1/gradbenistvo-1>, dostop: 10. 2. 2022

S časom se je v različnih delih sveta pisava poenostavljala, omejevala in se tako preoblikovala. Potem je iz preprostih slik prešla v slogovno oziroma silabično pisavo. V tej so imeli zlogi enake oznake. Nato pa je vsak glas dobil svojo črko. Takšno pisavo uporabljamo še danes. [20]

3. 1 RAZVOJ PISAVE NA SLOVENSKEM

Najstarejši slovenski zapisi so Brižinski spomeniki, ki so bili zapisani v **karolinški minuskuli**. Nastali so med letoma 972 in 1039 in so besedila verske narave. To je le eden od mnogih dokazov, da so ljudje pisavo najprej začeli uporabljati v verske namene.

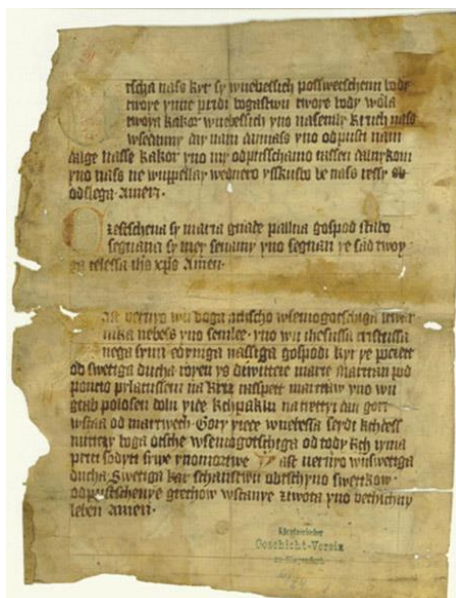

Slika 6: Brižinski spomeniki

Vir slike: https://thezaurus.com/the_freising_manuscripts_-_brizinski_spomeniki/, dostop: 10. 2. 2022

Pomemben dokaz o razvoju pisave na Slovenskem so še Celovski ali Rateški rokopis, Starogorski rokopis in Stiški rokopis.

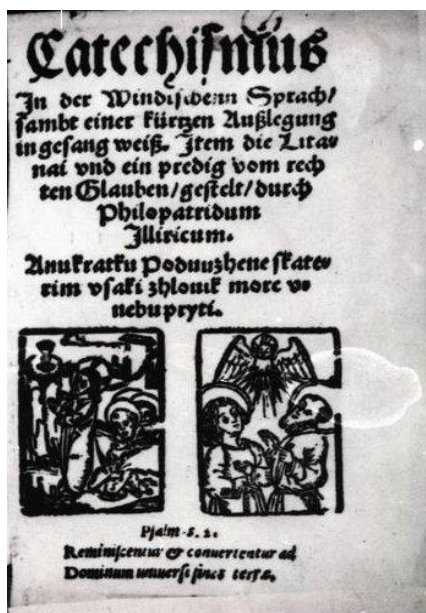
Celovski ali Rateški rokopis je nastal v 14. stoletju in je zapisan v **gotici**. V tej pisavi sta bili zapisani tudi prvi slovenski tiskani knjigi, nastali pod peresom Primoža Trubarja leta 1550. To sta Katekizem in Abecednik. Gotska minuskula oziroma gotica je različica latinice, ki je nastala pod vplivom gotike.

Slika 7: Celovski oziroma Rateški rokopis

Vir slike: <https://www.slideserve.com/kiona/obdobje-pismenstva-srednji-vek>, dostop: 10. 2. 2022

Primož Trubar je leta 1555 Abecednik in Katekizem natisnil v drugi pisavi, imenovani **humanistična latinica**. To pisavo so protestanti uporabljali do leta 1884, ko je Adam Bohorič v prvi slovnici slovenskega jezika uporabil **bohoričico**.

Slika 8: Katekizem, 1550

Vir slike: <https://gradiva.txt.si/get/scorm/dela-primoza-trubarja/>, dostop: 10. 2. 2022

Starejša verzija bohoričice je imela tako abecedo:

A B D E F G H I I K L M N O P R S S H S S H T V V Z Z H
a b d e f g h i j k l m n o p r f l h s s h t u v z z h

Slika 9: Bohoričica

Vir slike: <http://www2.arnes.si/~mpavle1/boho.html>, dostop: 10. 2. 2022

V 1. polovici 19 stoletja so se začeli prepričevali glede bohoričice in njene izboljšave. Pisava naj ne bi imela dovolj črk za glasove, zato sta jo slovenska slovničarja Peter Dajnko in Fran Metelko poskušala izboljšati. Tako sta nastali **dajnčica** in **metelčica**. Poleg latiničnih, bohoričica vsebuje samo te, sta vsebovali tudi cirilične znake.

A B D E € F G H M I Ź J K L J M N Ņ O Ø P R S W Ƴ 3 X T U V ȷ Ƴ
a b d e € f g h h i Ź j k l j m n ņ o ø p r s w Ƴ 3 x t u v ȷ Ƴ

Slika 10: Metelčica

Vir slike: <http://www2.arnes.si/~mpavle1/mete.html>, dostop: 10. 2. 2022

A B C D E F G H I J K L M N Ņ O P R S 8 Z X T U Y V Ƴ
a b c d e f g h i j k l m n ņ o p r s 8 z x t u y v Ƴ

Slika 11: Dajnčica

Vir slike: <http://www2.arnes.si/~mpavle1/dajn.html>, dostop: 10. 2. 2022

Med letoma 1831 in 1833 je potekala tako imenovana **abecedna vojna**, ki je potekala med starim rodом, ki je želel uporabo metelčice, in mlajšim rodом, ki je uporabi nasprotoval. Končala se je z zmago mlajšega rodu in nadaljnjo uporabo bohoričice. Uporabo metelčice so prepovedali.

Leta 1845 so uzakonili rabo **gajice**, ki jo uporabljamo še danes. Poimenovana je po Ljudevitu Gaju, ki je preoblikoval češko latinico. Gajico Slovenci uporabljamo še danes.

Sodobna slovenska abeceda v gajici je taka:

A B C Č D E F G H I J K L M N O P R S Š T U V Z Ž
a b c č d e f g h i j k l m n o p r s š t u v z ž

Slika 12: Slovenska abeceda danes

Vir slike: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Gajica>, dostop: 10. 2. 2022

V različnih delih sveta uporabljamo različne pisave. Na primer: cirilica, latinica ... Na Kitajskem pa so ostali zvesti kitajskim pismenkam. To so znaki, ki največkrat ponazarjajo celotne besede ali celo stavke. [21]

3.2 PISNE PODLAGE IN RAZVOJ PAPIRJA

Z nastankom pisave se je izoblikoval tudi papir. V različnih časovnih obdobjih so uporabljali različne podlage za pisanje. Na začetku so slike nastajale na stenah jam, glinenih tablah, kamnih ...

4000 let pr. n. št. je nastala najstarejša oblika knjige - zapisi na **glinenih tablicah**, ki so jih našli pri Sumerjih, Babiloncih, Heitih in Asircih. Tablice so shranjevali na policah in vsaka tablica je imela na zgornjem robu kratek naslov. Če je delo vsebovalo več tablic, so bile te oštevilčene.

Okoli leta 3500 pr. n. št. so v Egiptu zapisi začeli nastajati na **papirusu**. Za pisanje po papirusu so uporabljali peresa iz trske, kasneje pa čopiče. Pisali so od desne proti levi v stolpcih z ilustracijami. Papirus so izdelovali iz rastline, poimenovane po njem: *trstika papyrus* (*Cyperus papyrus*). Papirus so uporabljali vse do leta 1000 n. št.

Slika 13: Papirus

Vir slike: http://papir.puncer.si/p_zgo1.htm, dostop: 2. 2. 2022

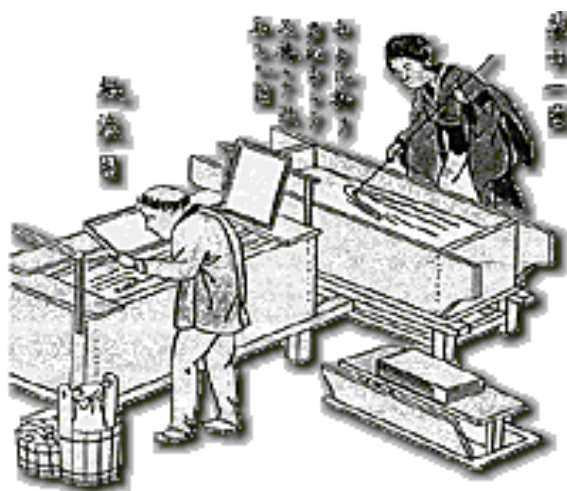
Leta 263 pr. n. št. pa so v Pergamonu (mestu v Mali Aziji) iz živalskih kož začeli izdelovati **pargament**. Uporaba se je sčasoma razširila še ob Sredozemlju, preko Italije v ostale pokrajine Evrope.

Slika 14: Pergament

Vir slike: <https://www.alamy.com/stock-image-tora-rolle-auf-pergament-161652508.html>, dostop: 2. 2. 2022

Kitajski izdelovalci so 500 let dobro varovali skrivnost izdelave **papirja**. Leta 610 je informacija prvič prišla v Korejo in nato na Japonsko. Surovinska baza se je razširila. Nadomestili so jo z ličjem murvinih dreves, s konopljinimi vlakni, z riževo slamo. Poenostavil se je postopek izdelave.

Slika 15: Kitajski izdelovalci

Vir slike: http://papir.puncer.si/p_zgo1.htm, dostop: 2. 2. 2022

Okoli 751. leta so prinesli postopek izdelave papirja v arabske dežele. Papirnice v Samarkandu so tehnologijo izboljšale. Vlaknom so dodali polnila in lepila (v glavnem škrobova). Bambusova sita so zamenjali z drobnimi kovinskimi siti.

Ko zavzamejo Arabci del Španije, se način izdelave papirja prenese tudi na evropska tla. Leta 1144 v papirnici v Xatini prvič meljejo na stopah tkaninsko kašo. Mehanizirani postopek pomeni skrajšanje celotnega postopka.

Leta 1799 je francoski izumitelj Louis Robert izumil **prvi papirni stroj** na ročni pogon. Dolžina traku je bila 15 metrov. Sušenje in rezanje je potekalo izven stroja.

Slika 16: Model prvega papirnega stroja

Vir slike:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robert_Paper_Machine,_model,_invented_by_Nicholas_Louis_Robert,_1798_-_Robert_C._Williams_Paper_Museum_-_DSC00676.JPG, dostop: 2. 2. 2022

Leta 1850 so v Angliji stroj preoblikovali na mehanski pogon in s tem omogočili močnejši natok mase in zvečano hitrost. Sposoben je bil proizvesti 2000 kg papirja v 24 urah.

Leta 1844 so pričeli uporabljati novo surovino – lesovino, kar je pomenilo znatno razširjanje surovinske baze (izumitelj F.G. Keller). Šele leta 1874 je nemški kemik Mitscherlich po kemičnem postopku izločil čisto celulozo iz rastlinskih vlaken. [22]

Smiselno je omeniti še razvoj tiska. V Evropi je bil Johannes Gutenberg prvi Evropejec, ki je uporabljal gibljivi tisk. Z iznajdbo tiska s premičnimi kovinskimi črkami je uvedel tiskanje v Evropo. Njegova uvedba mehanskega, gibljivega in tipografskega tiskanja v Evropo je začela revolucijo tiskanja in se šteje za mejnik drugega tisočletja. [23]

4 BRANJE

*Sončni vzhod prebuja naravo,
branje knjig razsvetljuje glavo.*

Mongolski pregovor

Brati pomeni razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede. [1]

Branje je zelo pomembno, saj nas spremlja na vsakem koraku. Branja se začnemo učiti že pred vstopom v šolo in je pomembno za nadaljnje učenje in učno uspešnost. Dobro usvojena tehnika branja pomeni tudi lažje učenje. [3]

Raziskave so pokazale, da imajo ljudje, ki skrbijo za aktivnost možganov tako, da berejo ali igrajo mentalno zahtevne igre, kot je šah, 2,5-krat manj možnosti, da se pri njih razvije Alzheimerjeva bolezen, kot tisti, ki prosti čas izkoristijo za manj stimulative aktivnosti. [4]

Branje je zapletena sporazumevalna dejavnost. Usvojena tehnika branja in razumevanje prebranega še ne prispevata k razvoju dobrega bralca. Dober bralec je kritičen bralec; besedilo razume, primerja, ga vrednoti in se zna iz zapisanih besedil učiti. E-učbeniki [2]

Barbara Lesničar v članku Razvijanje bralne zmožnosti v osnovni šoli – bralno razumevanje in branje za učenje pravi, da je za dobre bralce, kar naj bi učenci v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju postali, značilno naslednje:

- Dobri bralci so dobri poslušalci in imajo razvito zmožnost poslušanja besedil za različne namene in v različnih okoliščinah.
- Dobri bralci se zavedajo, da je branje mnogo več kot samo dekodiranje besed. Pri slabših bralcih opazimo, da vso energijo in pozornost potrošijo za dekodiranje besed in posledično ne morejo izluščiti pomena besedila.
- Dobri bralci povezujejo informacije iz besedila s predhodnimi izkušnjami, znanjem in univerzalnimi resnicami.
- Dobri bralci razmišljajo o lastnem branju in se zavedajo lastnih miselnih procesov. (F. Nolim in T. Novaković: Bralna pismenost v vrtcu in šoli, str. 88)

Branje povečuje besedni zaklad. Bolj kot berete, bolj se izpopolnjuje vaš besednjak. Bolj kot se izpopolnjuje vaš besednjak, bolj lahko izražate svoja čustva in misli. Jezik je tako čudovito orodje – vsebuje številne fantastične besede, s katerimi se lahko izražamo. [8]

Naštejmo nekaj dejavnosti, povezanih z branjem, ki so razširjene in prisotne v skoraj vseh družinah:

Gledanje televizije je pogosta oblika zabave ali razvedrila, ob kateri se otroci običajno srečujejo s črkami na televizijskem zaslonu, z branjem televizijskega programa ter z branjem podnapisov. Pri tem si zapomnijo logotipe posameznih televizijskih programov ter napoved posameznih oddaj; če gre za črkovne znake, je lahko to že zametek branja.

V domačem nabiralniku se znajdejo različna obvestila, oglasi, časopisi in revije, ki jih starši berejo ali prelistajo. Če jih pregledujejo skupaj z otrokom, ta ob njih po koščkih odkriva svet pisave in svet tiska.

Družinska praznovanja (rojstni dan, obletnice, prazniki itn.) so priložnosti, ko pridejo na vrsto spretnosti, povezane s pismenostjo: izdelava in pisanje vabil in voščilnic, priprava praznovanja (seznam vabljenih, seznam potrebščin, opravil ...). Otrok ob takšnih priložnostih spoznava različne rabe pismenosti za različne priložnosti.

Gospodinjsko delo (kuhanje, nakupi) in konjički (hobiji) so primerne priložnosti za opazovanje različnih vidikov pismenosti. Običajno otrok rad pomaga pri domačem delu, ob tem opazuje starše ali odrasle pri branju navodil, npr. o sestavljanju ali delovanju neke naprave, pri branju kuharskih receptov ipd. Tako spoznava pomen in uporabnost pisnih gradiv. [9]

Poleg bralnega razumevanja je pomembno tudi pisanje, ki je temeljna sestavina pismenosti. Zato je razvita zmožnost pisanja nujna za učinkovito in polno delovanje posameznika v osebnem, poklicnem in družbenem življenju.

Človekovo prvotno sporočanje je govorjenje, pisanja pa se zavestno naučimo pozneje. Kar želimo napisati, najprej izgovorimo na glas ali v mislih, zato pravimo, da je pisanje pretvarjanje glasov, besed, povedi in besedil (ki že obstajajo) iz slušne/zvočne v vidno/svetlobno obliko. [15]

4.1 BRALNA PISMENOST IN DRUGE PISMENOSTI

Branje je ena izmed temeljnih zmožnosti pismenosti, kamor se uvrščajo tudi pisanje in računanje, poslušanje in t. i. nove pismenosti, ki so pomembne za uspešno delovanje posameznika v družbi.

Pismenost je trajno razvijajoča se zmožnost posameznikov, da uporabljajo družbeno dogovorjene sisteme simbolov za sprejemanje, razumevanje, tvorjenje in uporabo besedil za življenje v družini, šoli, na delovnem mestu in v družbi. Pismenosti se pridobivajo in razvijajo vse življenje v različnih okoliščinah in na različnih področjih ter prežemajo vse človekove dejavnosti. [15]

V zadnjem desetletju pa se vse bolj pojavljajo t. i. nove pismenosti, kot so informacijska, digitalna, medijska pismenost in druge. Evropska komisija definira informacijsko (pogosto tudi medijsko) pismenost kot sposobnost pridobivanja, analize

in kritične presoje informacij ter njihovo smiselno uporabo v življenju posameznika. Medijska pismenost se nanaša na vse medije, vključujoč televizijo in film, radio in posneto glasbo, tiskane medije, video-igrice, internet in druge digitalne komunikacijske tehnologije. [15]

Bralno pismenost in z njo povezano bralno zmožnost je treba razvijati od predšolskega obdobja in tudi po formalnem koncu šolanja v okviru vseživljenjskega učenja. Ob koncu osnovne šole branje postane temeljno sredstvo za učenje. [15]

4.2 UČENJE BRANJA IN TEHNIKE BRANJA

Večina ljudi se z branjem spozna že v zgodnjem otroštvu, ko jim starši prebirajo slikanice. Tudi starejše otroke je treba spodbujati k branju, jim pomagati pri branju, razložiti nepoznane besede. Prav je, da otroke nad branjem navdušimo, da lahko postanejo bralci in si s tem povečajo znanje. Najbolj pomembna stvar pri učenju branja je vaja. Z več vaje lahko človeka pripravimo na branje vedno zahtevnejših knjig. [24]

Pri otrocih se med branjem pogosto pojavljajo razne težave. To so lahko disleksija, pomankanje osredotočenosti, težave pri prostorski orientaciji (gor – dol, levo – desno), otrok črk ne povezuje v besede, bere počasi. Disleksija je motnja branja, ki jo ima od 5 do 10 odstotkov otrok. Takšni otroci zamenjujejo črke in besede, imajo težave pri prepoznavi in tvorbi rim, berejo počasi, med branjem se jim zatika, nekateri napačno izgovarjajo črke in besede, imajo težave z spominom. Napaka se pojavlja na levi strani možganov, zato imajo težave tudi pri pisanju, pravopisu in celo računanju. Desna stran možganov pa pri večini takšnih posameznikov deluje bolj učinkovito kot pri ljudeh, ki disleksije nimajo. Disleksija je življenjsko stanje, ki ga lahko izboljšamo ob boljših intelektualnih sposobnostih, spodbudnem okolju ter pravilni korekciji. Pomembno je, da človeka naučimo živeti z motnjo. Ljudje z disleksijo običajno ne berejo z veseljem. [25]

Ločimo tri bralne tehnike ali načine branja:

1. **INFORMATIVNO BRANJE:** Z informativnim branjem si bralec oblikuje prvi vtis o napisanem, pozoren je na naslov, poglavja, podpoglavja, ime pisca.
2. **SELEKTIVNO ALI DIAGONALNO BRANJE:** Pri selektivnem ali diagonalnem branju bralec preleti besedilo, po navadi od zgornjega levega do spodnjega desnega konca strani. S tem prepozna bistvene podatke o besedilu, s to tehniko hitro loči bistvene podatke od nebistvenih. Tako bere javna obvestila.
3. **PODROBNO ALI ŠTUDIJSKO BRANJE:** Podrobno ali študijsko branje je natančno branje, med katerim si bralec izpisuje bistvene podatke in jih ureja, išče dodatne podatke v novih besedilih (na spletu, v knjižnici). Pri tem besedilo vrednoti, ga interpretira. Ta tehnika je po navadi nadaljevanje predhodnih dveh.

Za učinkovito branje je potrebno izvesti določene aktivnosti pred in med branjem ter po njem:

1. Dejavnosti PRED branjem besedila:

- Seznanimo se s podatki o avtorju.
- Seznanimo se z napovedano temo in besedilno vrsto.
- Razmislimo o svojih pričakovanjih.
- Pripravimo si pripomočke za poslušanje in se udobno namestimo.

2. Dejavnosti MED branjem:

- Sledimo zapisanemu besedilu.
- Kritično presojamo zapisane podatke (jih povezujemo s svojim predznanjem in pričakovanji).
- Prepoznavamo bistvene podatke in si jih podčrtamo ali izpišemo.
- Zapišemo si pripombe, vprašanja.

3. Dejavnosti PO branju besedila:

- Preletimo zapiske in jih dopolnimo ter uredimo.
- Izdelamo povzetek v obliki dispozicijskih točk, miselnega vzorca.
- Preverimo še kakšen zapisani vir.
- Popravimo svoje zapiske, razumevanje besedila.

- Obnovimo zapisano besedilo, tako da ubesedimo miselni vzorec ali dispozicijske točke.
- Presojamo učinkovitost svojih dejavnosti med bralnim procesom. [5]

4.3 BRALNI PROJEKTI NA OŠ VOJNIK

Na OŠ Vojnik namenjamu branju velik poudarek. Pobude za izboljšanje branja prihajajo s strani učencev, učiteljev, knjižničarke in vodstva. Da bi izboljšali bralno pismenost, sodeluje šola na mnogih šolskih in republiških projektih.

Šolski projekti, ki jih izvajamo na šoli z namenom izboljšanja branja:

1. *Bralne urice za starše*. Staršem je ponujen seznam 3 knjig, ki jih preberejo in o njih spregovorijo na zaključni prireditvi, ki vključuje tudi razpravo ali predavanje s področja izobraževanja.
2. *Noč branja* je dvodnevni projekt z branjem in dejavnostmi, povezanimi z branjem. Učenci prenočijo v šoli in berejo dolgo v noč
3. *Dan branja*. Učenci se pri pouku slovenščine enkrat na mesec posvetijo branju za celo šolsko uro.
4. *Pišem lepo, natančno in pravilno* je projekt, v katerega so vključeni učenci 2. razreda. Projekt poteka celo leto in je vzpodbuda, da se otroci potrudijo pri pisanju.
5. *Berimeter* je projekt, v katerem sodelujejo učenci 2. triade. Učitelji na začetku vsakega meseca učencem razdelijo preglednico, v katero vsak vpisuje število prebranih strani. Zbrani seštevek prebranih strani primerjamo med razredi. Zmagovalni razred po najvišjem številu prebranih strani prejme bralni pokal.

6. RAZRED

Slika 17: Rezultati Berimetra za december, 2021

Vir slike: <https://sites.google.com/view/o-vojn timer-berimeter/rezultati/december?authuser=0>,
dostop: 2. 3. 2022

6. *Naj pesem* je literarni projekt, namenjen učencem od 4. do 9. razreda. . Pred kulturnim dnevom steče razpis za naj pesem posameznega razreda na določeno temo. V vsakem razredu strokovna komisija izbere zmagovalca in najboljših pet pesmi. Najboljše pesmi so nagrajene in predstavljene ob kulturnem dnevu.
7. *Knjižničarski krožek* je celoletna dejavnost, v kateri se učenci spoznavajo s knjigo in delom v knjižnici.
8. *Pen-pal friend* je projekt, v katerem si učenci 6. razreda dopisujejo z vrstniki iz Francije.

Na šoli sodelujemo v naslednjih **republiških projektih**, povezanih z branjem:

1. *Bralna značka* je projekt, v katerega se vključijo učenci OŠ prostovoljno in zajema branje vsaj petih književnih besedil in poročanje le-teh ali deklamiranje pesmi. Ob koncu leta vsak bralec, ki opravi vse obveznosti, prejme pohvalo, ob koncu osnovne šole pa postane zlati bralec
2. *Angleška bralna značka*, projekt, ki vzpodbuja branje na področju angleščine od 5. do 9. razreda. Najboljši prejmejo pohvalo.
3. *Rastem s knjigo* je projekt, v katerega so vključeni učenci 7. razreda. Učenci se v okviru projekta poučijo o delovanju knjižnice in obišejo občinsko knjižnico. Ob tem prejmejo v dar tudi knjigo.
4. *Radi pišemo z roko* je projekt, v katerem učenci posebno pozornost namenijo lepopisju. Projekt vključuje teden pisanja z roko, ko potekajo razne dejavnosti, povezane s pisanje otrok in njihovih staršev.

5 IZVEDBA IN ANALIZA ANKET

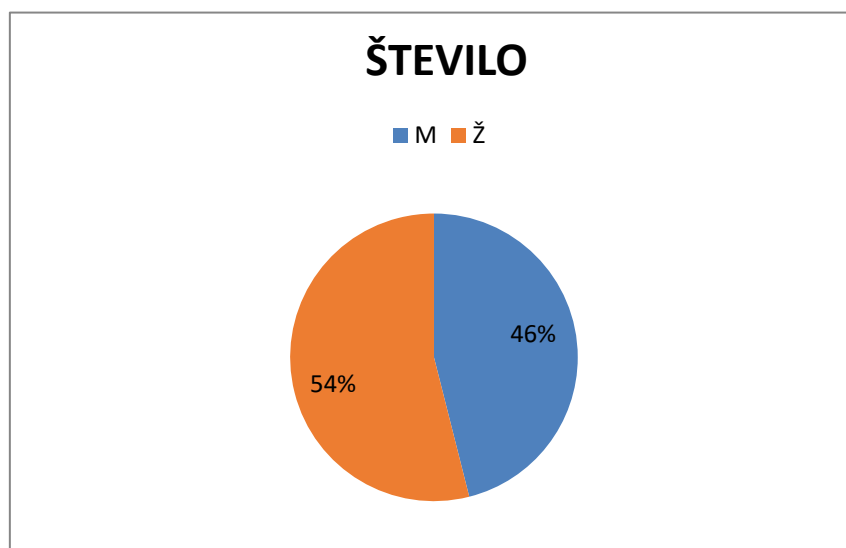
5.1 ANKETA BRALNE NAVADE V ČASU DELA NA DALJAVO

V namen raziskovalne naloge sva med učenci 6., 7., 8. in 9. razreda izvedli anketo *Bralne navade v času dela na daljavo*. Z anketo sva želeli raziskati, ali so se bralne navade učencev v šolanju na daljavo spremenile, kakšne so bile bralne navade v času šolanja na daljavo in kakšen je odnos do branja anketiranih učencev.

V anketi je sodelovalo 76 učencev od 6. do 9. razreda, od tega 41 deklet in 35 fantov. Anketirane sva razdelili v tri skupine po starosti: 10–11 let, 12–13 let in 14–15 let. Največ učencev je bilo starih od 14 do 15 let, najmanj pa od 10 do 11 let. Glede na splošno mnenje, da učenci z višanjem starosti manj radi berejo, anketiranih pa je največ devetošolcev, bo to morda vplivalo na raziskavo. Po drugi strani je anketiranih več deklet, ki so v povprečju bolj pogoste bralke kot fantje.

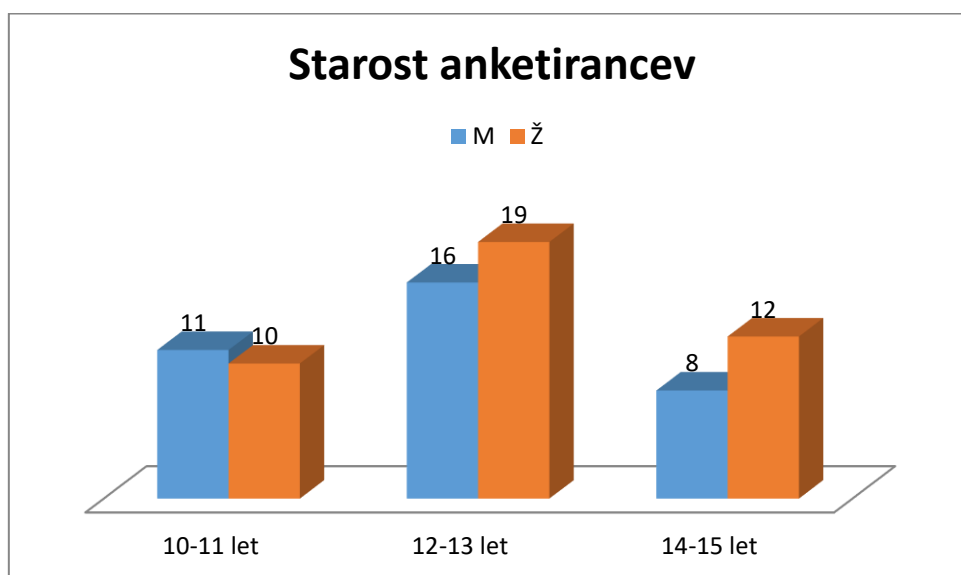
Anketa je bila izvedena oktobra 2021. Učenci so odgovarjali na vprašanja o bralnih navadah, ki jih imajo trenutno (šolanje v šoli) in o bralnih navadah v času šolanja na daljavo.

Število anketirancev

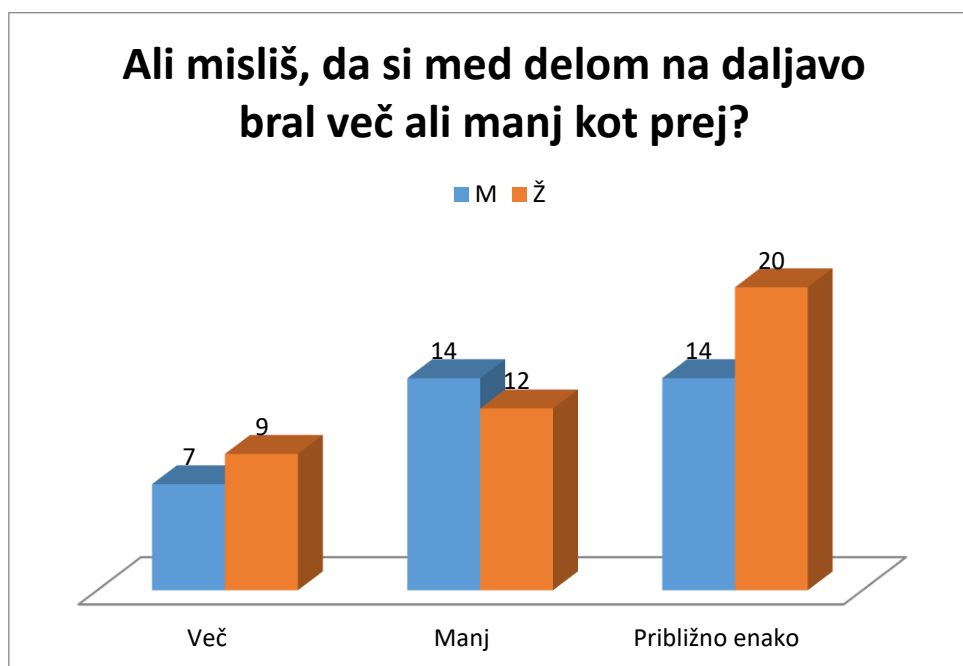
Graf 1: Število

Starost anketirancev

Graf 2: Starost

Ali misliš, da si med delom na daljavo bral več ali manj kot prej?

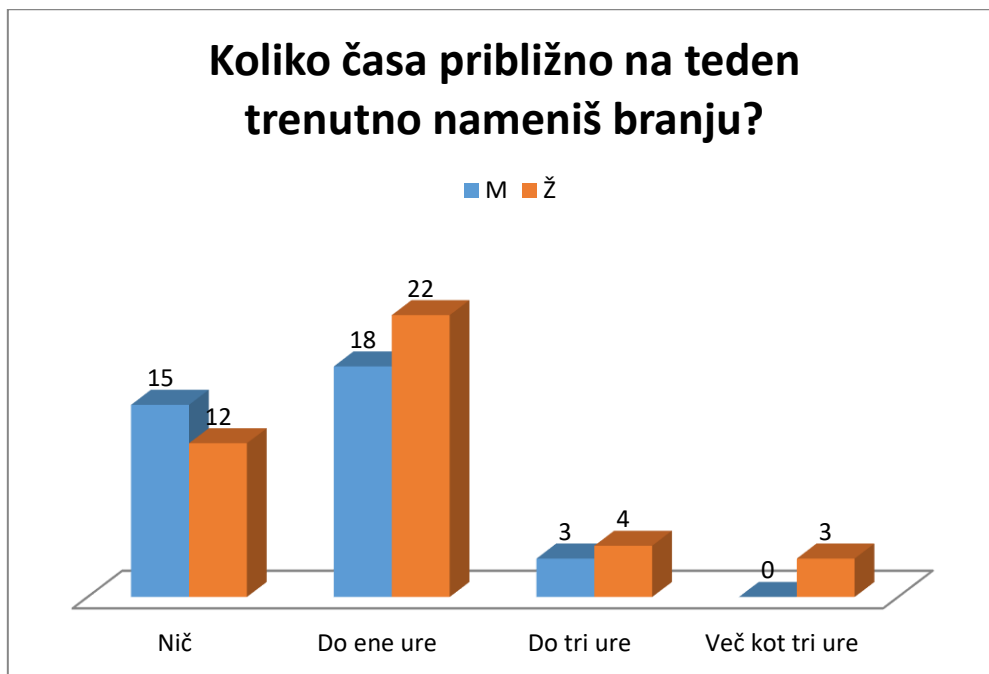

Graf 3: Ali misliš, da si med delom na daljavo bral več ali manj kot prej?

Zadovoljivo je, da je kar 34 učencev, kar predstavlja 45 % vseh anketiranih, med delom na daljavo brala približno enako kot prej. 16 učencev, kar predstavlja 21 % vseh vprašanih, je brala celo več. Verjetno so to učenci, ki so dobri bralci in radi berejo in so v času šolanja na daljavo izkoristili čas, ki so ga preživeli doma, za dodatno branje. 26 učencev oz. 34 % vseh anketiranih, torej kar ena tretjina vseh anketiranih, pa je

priznalo, da so v času šolanja od doma brali manj. Ti učenci bi zagotovo potrebovali več bralnih vzpodbud, da bi bralne navade iz časa pred epidemijo ohranili.

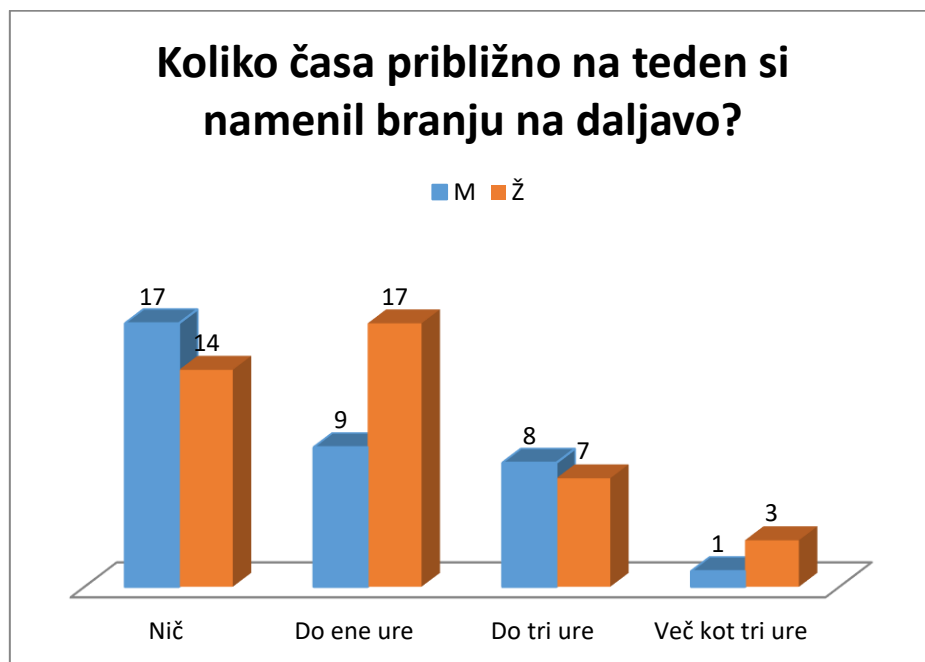
Koliko časa približno na teden trenutno nameniš branju?

Graf 4: Koliko časa na teden trenutno nameniš branju?

Zelo zavraščujoč je podatek, da je kar 27 učencev, to je 35,5 % vseh anketiranih, odgovorilo, da v prostem času branju ne namenijo časa. Prav tako je največ tistih učencev, ki branju trenutno posvetijo do ene ure na teden. Teh je bilo 30 ali 39,5 % vprašanih. Samo 3 učenke ali 4 % vseh anketiranih berejo več kot tri ure na teden. Lahko rečemo, da večina (75 %) učencev bere malo ali nič, verjetno samo tisto najnujnejše.

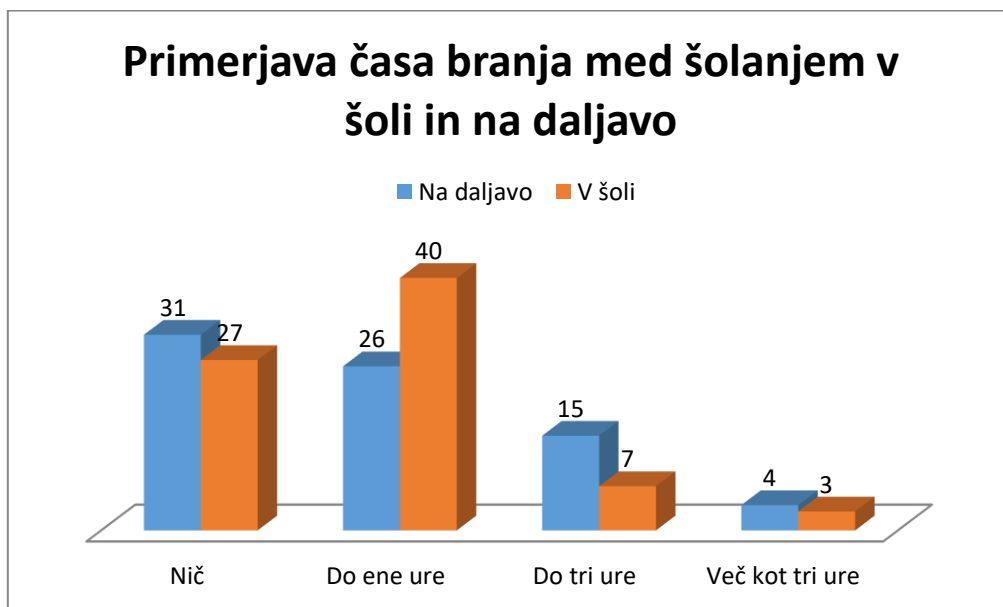
Koliko časa približno na teden si namenil branju na daljavo?

Graf 5: Koliko časa približno na teden si namenil branju na daljavo?

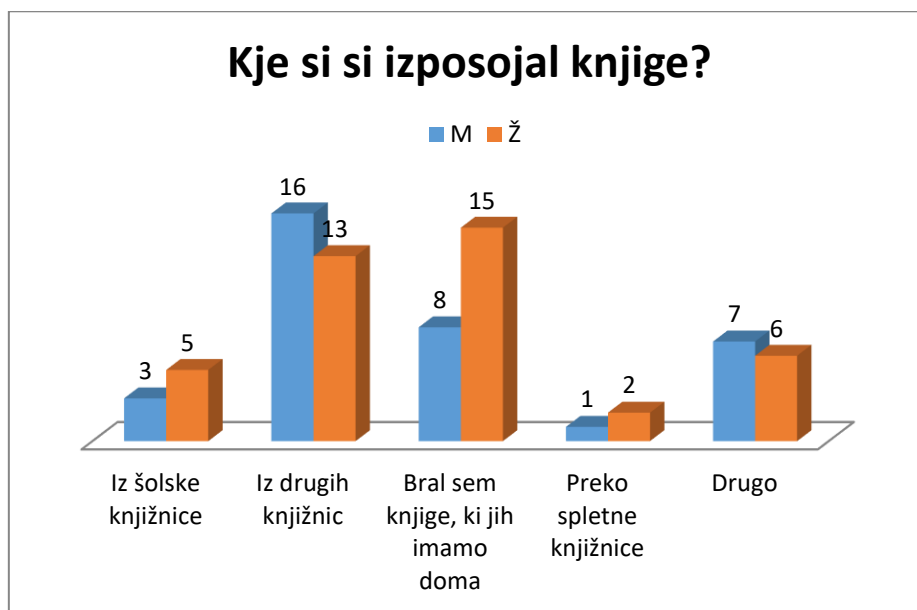
V času dela na daljavo se je povečal delež učencev, ki niso nič brali. Teh je bilo 31 ali 41 % vseh anketiranih. Zanimivo, nekateri so se branju še bolj posvetili. V primerjavi z branjem v času šolanja v šoli sva ugotovili, da so bralci, ki ne berejo nič, v obeh načinih šolanja, in so bralci, ki berejo več kot tri ure na teden. Ti ostajajo »zvesti« svoji rutini. Precej se je spremenil delež tistih učencev, ki berejo do eno uro na teden v običajnih razmerah. Ti učenci so v približno istem deležu odšli k nebralcem ali tistim, ki berejo do tri ure na teden. Torej, šolanje na daljavo je učence dodatno motiviralo za branje ali jih sploh ni motiviralo. To pokaže tudi graf 6 – primerjava časa branja med šolanjem v šoli in šolanjem na daljavo (doma).

Primerjava časa branja med šolanjem v šoli in na daljavo

Graf 6: Primerjava časa branja med šolanjem v šoli in na daljavo

Kje si si izposojal knjige v času dela na daljavo?

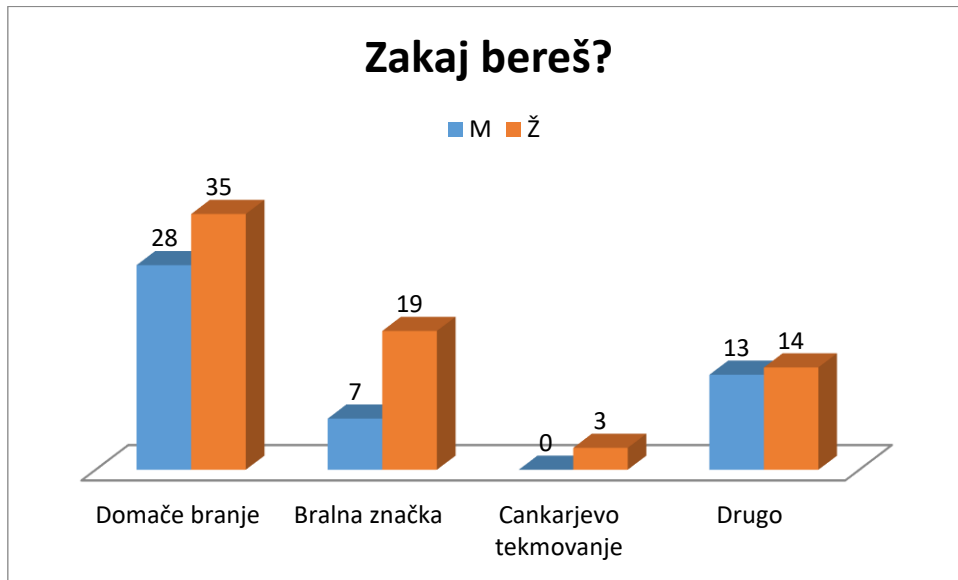

Graf 7: Kje si si izposojal knjige v času dela na daljavo?

Večina otrok si je izposojala knjige iz splošnih knjižnic (29 učencev) ali brala tiste, ki jih imajo doma (23 učencev). Zelo malo otrok si je knjige izposojalo iz šolske (8 učencev) ali spletne knjižnice (3 učenci). Čeprav je bila šolska knjižnica odprta in dostopna za izposajo, poleg tega je šolska knjižničarka veliko časa namenila spletnim objavam in ponujanju pomoči za branje prek spleta, je bilo učencev, ki so brali prek spleta, zelo

malo. Poleg tega imamo v 21. stoletju več kot dovolj možnosti za branje prek spleta, pa se tega ne poslužujemo. Torej, možnosti so tudi druge, vendar branje ostaja branje – s knjigo v roki in v topli postelji.

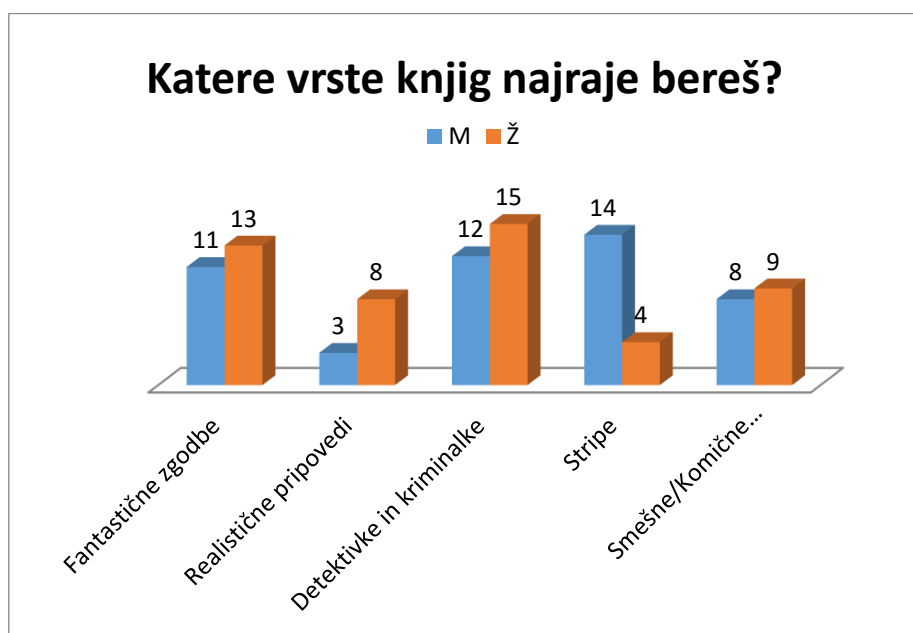
Zakaj bereš?

Graf 8: Zakaj bereš?

Pri tem vprašanju so lahko učenci izbrali več odgovorov. Največ anketiranih učencev bere za domače branje, torej, ker morajo zaradi učnega programa. Priljubljena je tudi Bralna značka, zelo malo se jih odloči za Cankarjevo tekmovanje, kar tretjina učencev pa je izbrala tudi druge razloge za (ne)branje: da sploh ne berejo ali berejo samo za zabavo.

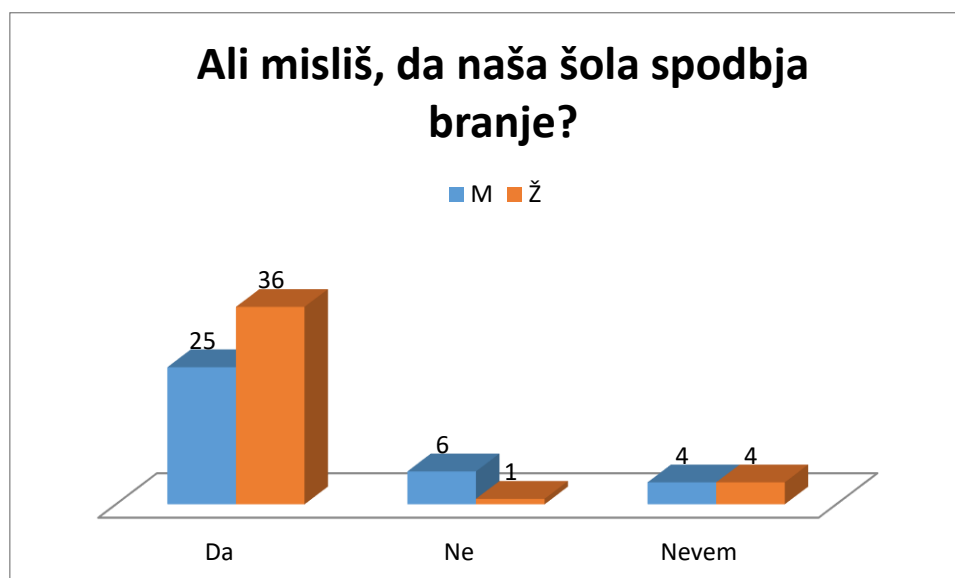
Katere vrste knjig najraje bereš?

Graf 9: Katere vrste knjig najraje bereš?

Med anketiranimi učenci so najbolj priljubljene detektivke in kriminalke, fantastične zgodbe ter stripi. Najmanj radi učenci posegajo po realističnih pripovedih.

Ali misliš, da naša šola spodbuja branje?

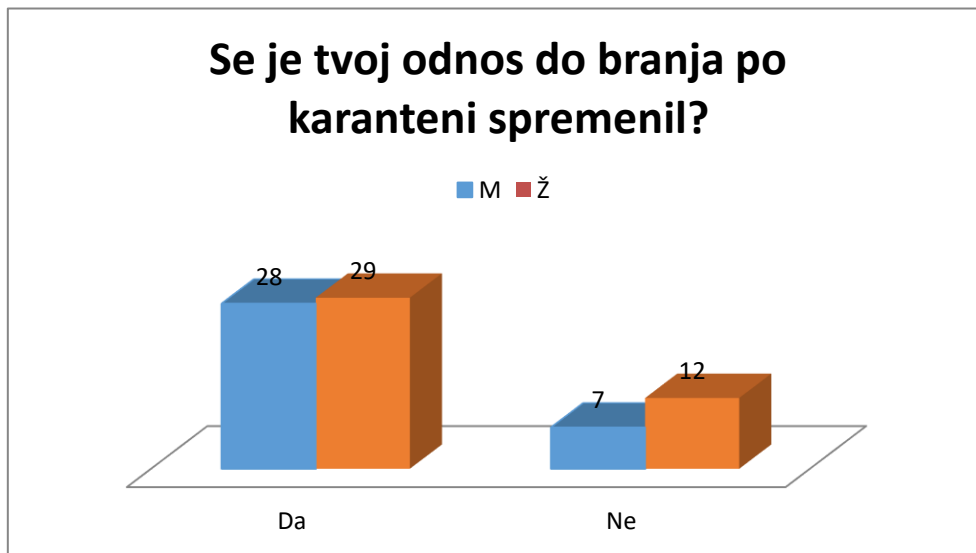

Graf 10: Ali misliš, da naša šola spodbuja branje?

Največ anketiranih učencev (61 učencev ali 80 % vseh anketiranih) meni, da naša šola spodbuja branje. Veseli nas, da učenci opazijo vzpodbude iz šolskega okolja, saj je le-

teh veliko, najde se za vsakega nekaj. Poleg tega so dejavnosti in projekti, ki jih ponuja šola, vključeni tako v redni/osnovni učni program kot tudi v dodatni/nadstandardni program.

Se je tvoj odnos do branja po karanteni spremenil?

Graf 11: Se je tvoj odnos do branja po karanteni spremenil?

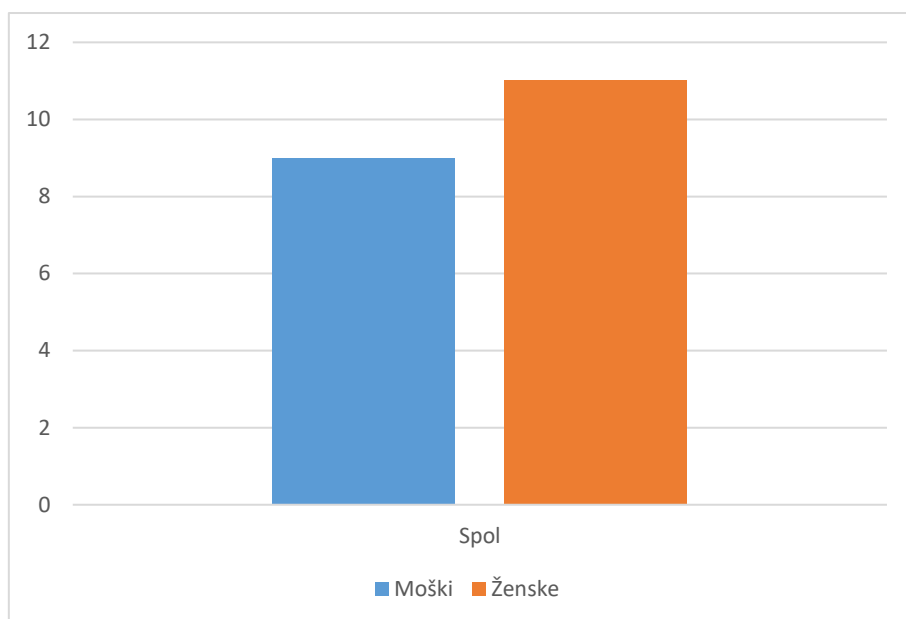
Pri večini anketiranih učencev je odnos do branja po šolanju na daljavo ostal enak kot pred njim. Kljub temu da so se bralne navade za nekatere učence spremenile v času šolanja od doma, pa lahko glede na oceno anketiranih ugotovimo, da je obdobje šolanja na daljavo bilo dovolj kratko, da ni prišlo do večjih sprememb v bralnih navadah, čeprav bi si želeli da bi več prostega časa pripeljalo do več branja in boljših bralnih navad.

5.2 ANKETA KAKO DOBER BRALEC SEM

Odločili sva se, da bova med učenci devetih razredov izvedli še eno anketo, s katero bova lažje ocenili mnenje učencev do branja. Anketo sva razdelili na tri dele: zunanja motivacija za branje, vključenost in zatopljenost v branje in zaznavanje branja kot težke aktivnosti. Ker je imel posamezen učenec pri vprašanjih za posamezni del odgovore podobne, sva se odločili, da v analizo vključiva le dve vprašanji iz vsakega sklopa. Učenci so se odločali, v kolikšni meri se strinjajo s trditvijo.

Spol anketirancev.

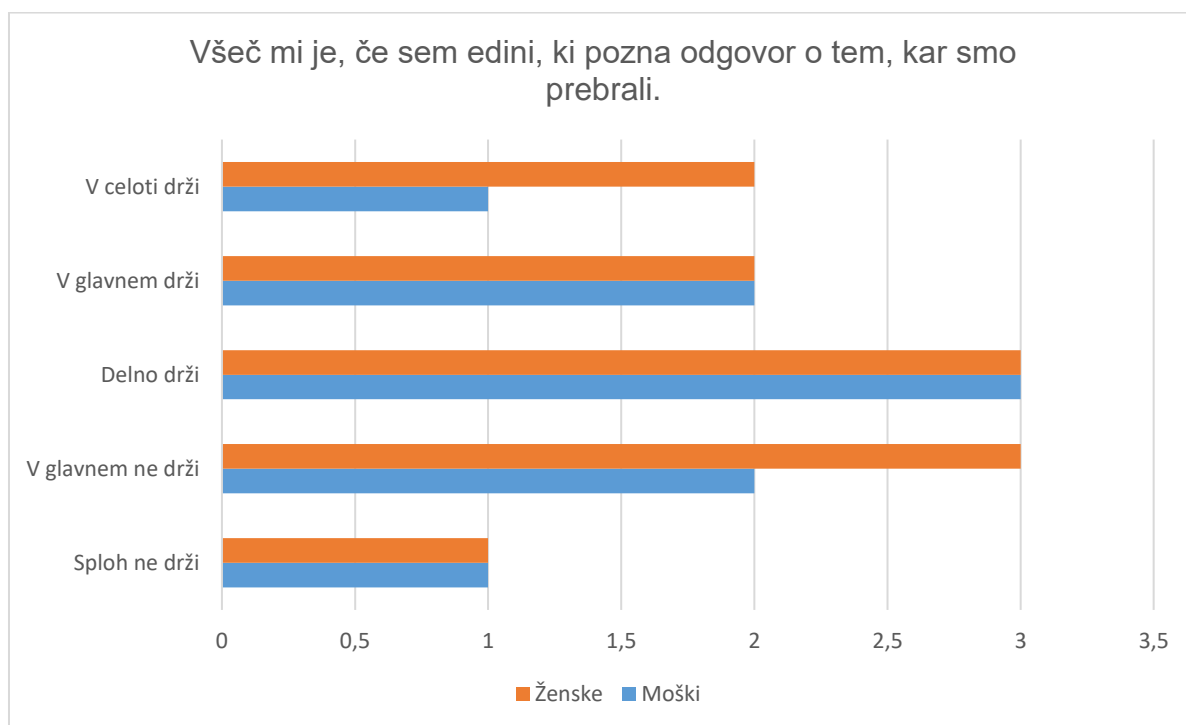
Anketirali sva 20 učencev, 9 moškega in 11 ženskega spola.

Graf 12: Spol anketirancev.

Všeč mi je, če sem edini, ki pozna odgovor o tem, kar smo prebrali.

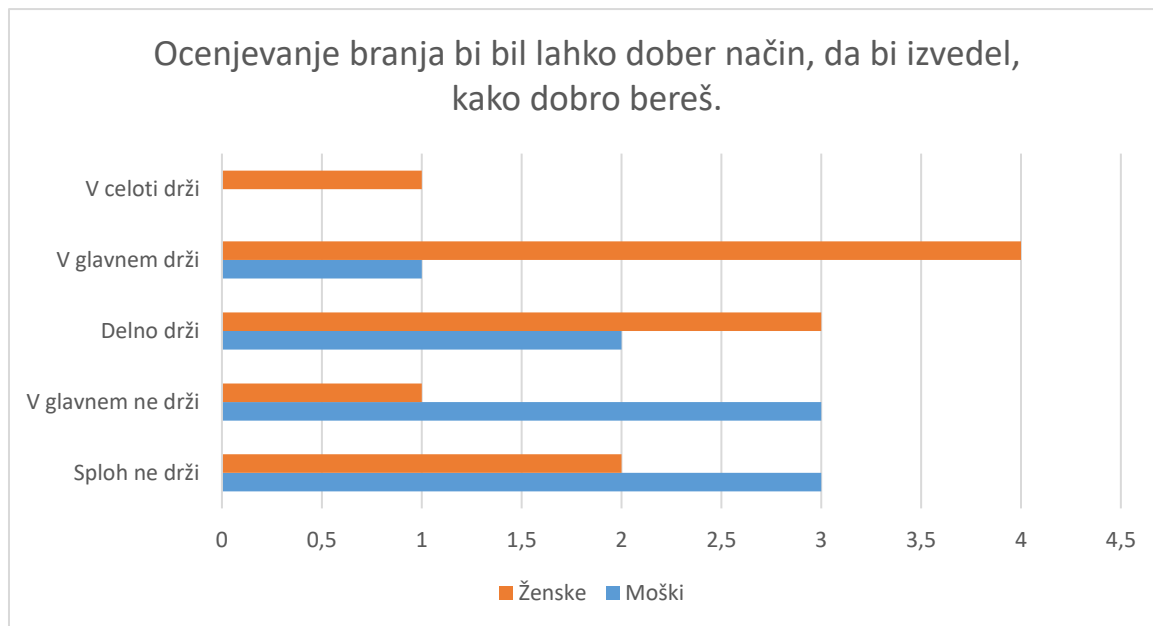
Mnenja pri tej trditvi so se zelo razlikovala, večina anketirancev se s trditvijo le delno strinja. Analiza rezultatov sicer pokaže, da je večini anketirancev všeč vsaj do neke mere, če so edini, ki poznajo odgovor, torej so dobro prebrali. Predvidevava, da je to tudi odraz želje biti dober bralec. Pokaže se, da obstaja zunanja motivacija po branju in posledično želja biti dober pri tem opravilu.

Graf 13: Zunanja motivacija za branje 1

Ocenjevanje branja bi bil lahko dober način, da bi izvedel, kako dobro bereš.

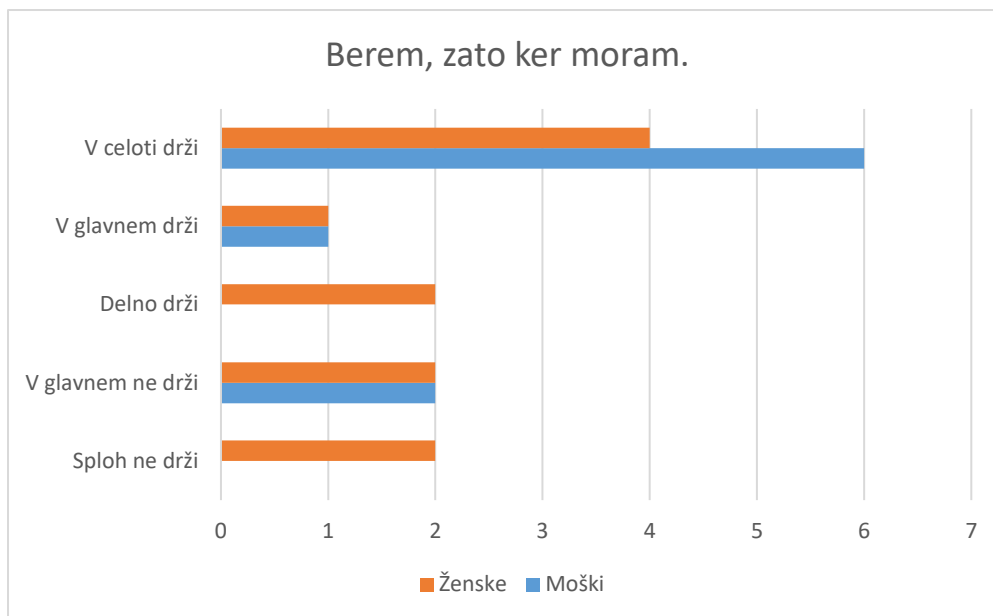
Več deklet se s trditvijo strinja ali delno strinja, medtem ko so odgovori fantov nagnjeni na drugo stran. Fantje menijo, da ocenjevanje ni dober pokazatelj branja. Ali so slabi bralci ali morda sramežljivi bralci? Ali pa bi morda s tem bili prisiljeni brati, ker bi si želeli dobre ocene iz branja?

Graf 14: Zunanja motivacija za branje 2

Berem, zato ker moram.

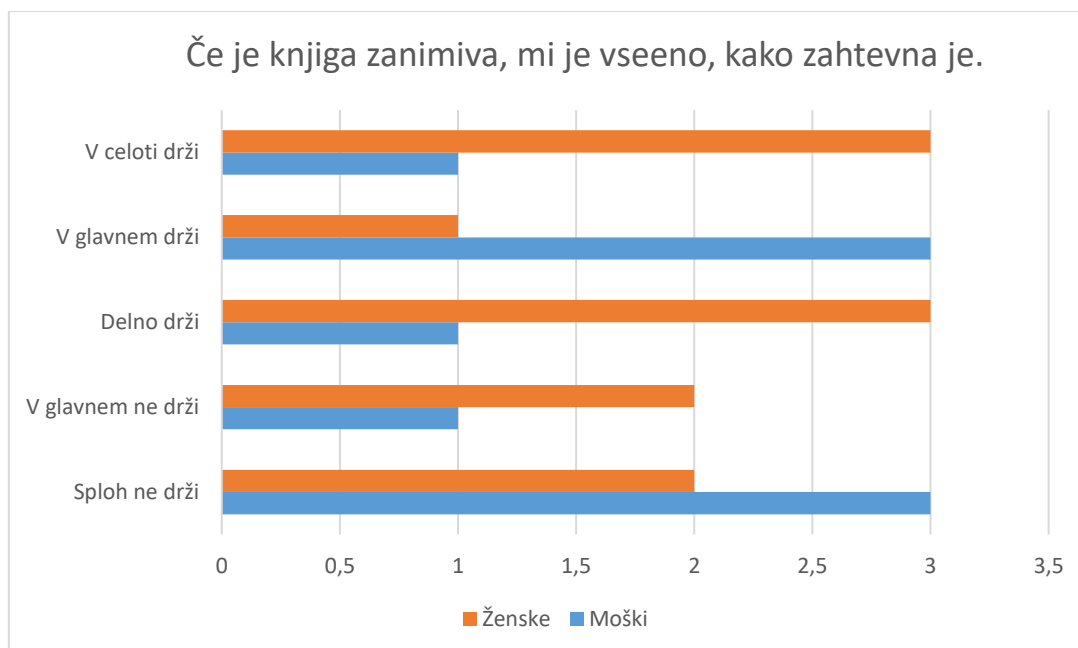
Večina učencev bere samo zato, ker mora. Kar dve tretjini fantov dobra tretjina deklet meni, da ta trditev v celoti drži. Ta ugotovitev naju ni presenetila, saj v družbi opažava velik odpor do branja. Nekaj posameznikov pa bere tudi, ker sami tako želijo. Več teh posameznikov je ženskega spola.

Graf 15: Vključenost in zatopljenost v branje 1

Če je knjiga zanimiva, mi je vseeno, kako zahtevna je.

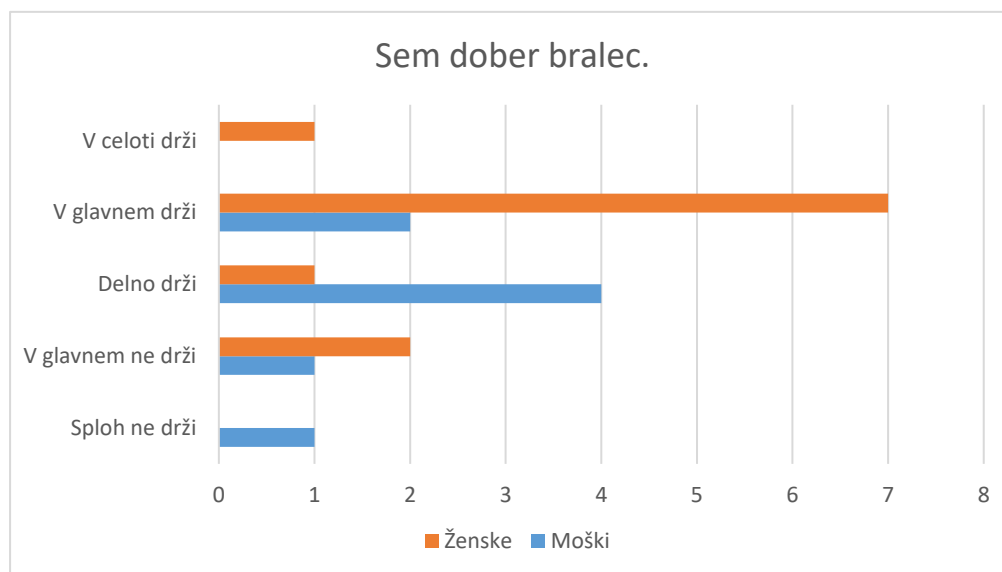
Učencem je v večini pomembno, kakšna je zahtevnost knjige, tudi če jim je vsebina zanimiva. Tehnica se zopet preveša na stran deklet, saj njih težavnost knjige ne odvrne od branja tako hitro kot fante.

Graf 16: Vključenost in zatopljenost v branje 2

Sem dober bralec.

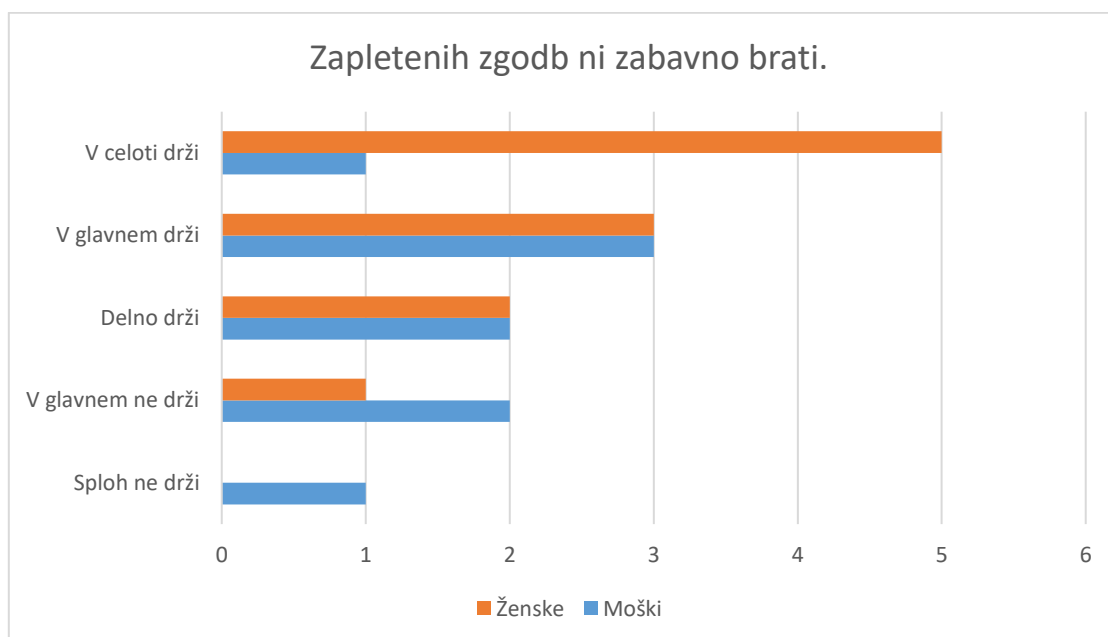
Dekleta menijo, da so dobre bralke, večina deklet je namreč izbrala možnost, da trditev v celoti ali v glavnem drži. Na drugi strani se fantje s trditvijo le delno strinjajo.

Graf 17: Zaznavanje branja kot težke aktivnosti 1

Zapletenih zgodb ni zabavno brati.

Zanimive rezultate je pokazala analiza trditve, da zapletenih zgodb ni zabavno brati. Predvsem dekleta zapletenih zgodb ne berejo rada, morda imajo raje lahkotnejšo literaturo, trivialno? Tudi polovica anketiranih fantov nerada bere zapletene zgodbe. Težko razumljiva literatura lahko vpliva tudi na opustitev branja.

Graf 18: Zaznavanje branja kot težke aktivnosti 2

5.3 ANALIZA IZPOSOJE IN PODALJŠANJA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Za analizo izposoje knjižničnega gradiva sva se odločili, saj meniva, da bo jasno pokazala razliko v številu izposojena gradiva v času šolanja v šoli in doma. V analizo sta zajeti leti 2020 in 2021 (januar in februar), in sicer izposoja in podaljšanje knjižničnega gradiva (samo leposlovje in tematske knjige) v šolski knjižnici OŠ Vojnik – centralna šola.

Analiza transakcij je bila deloma otežena, saj so podatki, ki so bili na voljo, prikazovali celo leto 2020 in prva dva meseca leta 2021. Vendar sta ta dva meseca leta 2021 lahko pokazatelj delovanja knjižnice v času šolanja na daljavo, saj smo se takrat vsi učenci šolali od doma.

Iz analize pa se je dalo dobro razbrati, katere knjige so bile predmet transakcij, leposlovje, namenjeno učencem od 1. do 5. razreda, ali leposlovje, namenjeno učencem od 6. do 9. razreda. V letu 2020 je bilo opravljenih 484 transakcij, od teh so opravili učenci razredne stopnje 307, učenci predmetne stopnje pa 177 transakcij. Po številu transakcij lahko sklepamo, da so učenci razredne stopnje brali več. Prav tako je na prvem mestu po izposoji delo Dvojčici, Ericha Kästnerja, ki ga prebirajo učenci nižjih razredov.

Analiza izposoje in podaljšanja knjižničnega gradiva za januar in februar 2021 je pokazala presenetljive rezultate. V tem času smo se učenci šolali na daljavo, izposoja pa je bila omogočena ob rezervaciji in obisku knjižnice samo s tem namenom. V tem obdobju je bilo izposojenih ali rezerviranih le 39 enot leposlovne narave, za katere predvidevava, da so si jih izposodili učenci. Teh 39 enot zajema 41 izposoj na novo in 7 podaljšanj roka izposoje, torej 48 transakcij. Lahko rečemo, da je bila izposoja zelo zmanjšana, torej, so si učenci izposodili precej manj gradiva, kot si ga sposodijo v običajnih razmerah.

6 ZAKLJUČEK

Z raziskovalno nalogo Bralne navade osnovnošolcev sva želeli ugotoviti, kakšne bralne navade imajo učenci naše šole in ali so jih med delom na daljavo spremenili.

Ugotovili sva, da večina anketirancev nima veselja do branja in ne bere rada. Tem učencem branje tako rekoč »vsilijo« starši ali učitelji. Pravijo, da zanj nimajo dovolj časa in da raje gledajo filme in na ta način berejo. Če že morajo brati, rajši berejo krajše, manj zahtevne zgodbe. Pojavile so se tudi skrajnosti, imamo učence, ki sploh ne berejo, niti za šolske obveznosti (domače branje).

Kar nekaj anketirancev pa se z zgornjim mnenjem o branju ne strinja, saj sami radi berejo tudi, ko to ni nujno potrebno v okviru šolanja. Ti učenci berejo tudi zahtevnejše in bolj zapletene knjige ter redno obiskujejo knjižnico. Čeprav radi berejo, pa si nekateri, kot sami pravijo, ne vzamejo dovolj časa za branje, saj imajo veliko drugih obveznosti.

V času šolanja na daljavo so se spremenile bralne navade, vendar je redko kdo spremembe ohranil tudi, ko smo se vrnili na ustaljene tirnice. Mislili sva, da so učenci med delom na daljavo brali manj kot sicer, zato naju je dejstvo, da so takrat branju posvetili več časa kot sicer, presenetilo. Iz anket sva razbrali, da so se tisti, ki so branju pred delom na daljavo namenili malo časa (do 1 uro na teden), med delom na daljavo razdelili na take, ki sploh ne berejo, in tiste, ki so branju namenili približno 3 ure na teden.

Naša šola branje spodbuja in mu namenja veliko časa med in izven pouka, kar učenci dobro sprejemajo (takšno je tudi mnenje večine anketiranih), kljub temu pa le malo učencev sledi bralnim vzpodbudam in izboljša svoje bralne navade.

Naša knjižničarka se je med delom na daljavo zelo trudila in veliko vsebin redno objavljala na šolski spletni strani za delo na daljavo, vendar je naletela na manj odziva, kot bi si želela. Kot sva ugotovili iz tabel, si učenci v večini iz šolske knjižnice med delom na daljavo gradiv niso pogosto izposojali, kljub temu da je naša šola to omogočila. Še manj učencev se je v času šolanja na daljavo odločalo za branje elektronskih knjig, kar morda nakazuje, da se osnovnošolci raje zatekamo k branju klasičnih knjig – tiskanih oblik.

Z raziskovalnim delom sva preverjali naslednje hipoteze in ugotovili naslednje:

H #1: Večina anketirancev ne bere zaradi lastne motivacije. Motivirani so s pomočjo staršev, učiteljev, knjižničarke, ocene ...

POTRJENA HIPOTEZA: Iz grafov razvidno, da učenci ne berejo iz lastnih motivov, torej ker bi sami tako želeli. Devetošolci so prav tako povedali, bi bili bolj motivirani, če bi se njihovo branje ocenjevalo. Za branje jih večina, predvsem fantov, potrebuje zunanjo motivacijo.

H #2: Učenci v osnovni šoli ne berejo radi.

POTRJENA HIPOTEZA: Iz odgovorov v anketi sklepamo, da osnovnošolci višje stopnje ne berejo z veseljem. Večina jih bere najnujnejšo literaturo, nekateri še tega ne. Poleg tega so devetošolci povedali, da ne berejo radi težje razumljive literature.

H #3: S starostjo učencev se zmanjšuje želja po branju.

POTRJENA HIPOTEZA: Ob primerjavi prebranih strani šestošolcev v okviru šolskega projekta Berimeter in odgovorov, ki so jih podajali učenci višjih razredov, koliko berejo, lahko ugotovimo, da s starostjo upada motivacija za branje. To hipotezo lahko potrdimo tudi z analizo knjižničnih transakcij (izposoja na dom, podaljšanje roka izposoje) na centralni šoli. V letu 2020 je bilo opravljenih 484 transakcij, od tega je bilo 307 transakcij, vezanih na leposlovje, namenjeno učencem od 1. do 5. razreda, in 177 transakcij, vezanih na leposlovje, namenjeno učencem od 6. do 9. razreda).

H #4: Učenci berejo več, kadar se šolajo v šoli in ne na daljavo.

DELNO POTRJENA/ZAVRŽENA HIPOTEZA: Za hipoteza velja samo za nekatere učence, saj so nekateri učenci svoje bralne navade v času šolanja na daljavo spremenili ali na slabše ali na boljše. Nekateri so branje popolnoma opustili, nekateri pa so brali več kot sicer.

H #5: V času šolanja na daljavo se je število izposojenih knjig v šolski knjižnici zmanjšalo.

POTRJENA HIPOTEZA: Iz podatkov o knjižničnih transakcijah je bilo jasno razvidno, da si je med delom na daljavo zelo malo učencev izposojalo knjige iz šolske knjižnice.

H #6: Devetošolci sebe dojemajo kot povprečnega bralca.

ZAVRŽENA HIPOTEZA: Razlike med spoloma so bile pri tem vprašanju zelo razvidne, saj so dekleta v večini menila, da so povprečne bralke, nekatere tudi zelo dobre, med tem ko fantje o svojem branju niso imeli tako dobrega mnenja, saj jih večina sebe dojema kot slabše bralce.

Meniva, da učenci branju namenjajo premalo pozornosti in da se ne zavedajo, kako velik del njihovega življenja je. Zaradi pritiska družbe in drugih dejavnikov so izgubili interes, ki ga kljub spodbudi staršev in šole ne zmorejo ali nočejo povrniti.

V nadaljnje raziskovanje bi lahko vključili še primerjavo bralnih navad odraslih z osnovnošolci, primerjavo izposoje knjig pred in med delom na daljavo, lahko bi se bolj poglobili v vrste besedil, ugotovili, kaj učence na knjigi najbolj privlači, zakaj se odločijo, da jo bodo prebrali ... Zanimivo bi bilo tudi, da bi anketirali učitelje in druge odrasle, jih povprašali, kaj menijo o bralnih navadah učencev ter kakšne so bile in so njihove bralne navade.

7 VIRI IN LITERATURA

[1] Slovar slovenskega knjižnega jezika:

https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=*

[2] E-učbeniki: <https://eucbeniki.sio.si/slo1/2187/index3.html>, dostop: 3. 2. 2022

[3] Knjižnica Celje: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201703768.pdf>, dostop: 3. 2. 2022

[4] Motiviran.si: <https://motiviran.si/branje-11-koristi-ki-jih-podpira-znanost>, dostop: 3. 2. 2022

[5] E-učbeniki: <https://eucbeniki.sio.si/slo1/2187/index3.html>, dostop: 3. 2. 2022

[6] Mladinska knjiga: <https://www.mladinska.com/dobrezgodbe/beremo/miha-kovac-branje-je-trening-za>, dostop: 3. 2. 2022

[7] Cangura: https://www.cangura.com/zakaj_je_branje_pomembno_21_razlogov_za, dostop: 3. 2. 2022

[8] Motiviran.si: <https://motiviran.si/branje-11-koristi-ki-jih-podpira-znanost/>, dostop: 3. 2. 2022

[9] Pismenost: https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/10/Branje_za_znaje_in_branje_za_zabavo-prirocnik.pdf, dostop: 3. 2. 2022

[10] Robert Darnton: Zadeva: knjiga: preteklost, sedanost in prihodnost. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2011.

[11] Arnes:

http://www2.arnes.si/~kkovac6/MATERIALI/ro.zrsss.si/_puncer/papir/p_zgo1.htm, dostop: 3. 2. 2022

[12] Alberto Mangué: Zgodovina branja. Ljubljana: Cankarjeva založba, 20212.

[14] Mladinska knjiga: <https://www.mladinska.com/dobrezgodbe/beremo/zakaj-sploh-brati>, dostop: 3. 2. 2022

[15] F. Nolimal, T. Novaković: Bralna pismenost v vrtcu in šoli. ZRSS, Ljubljana, 20213.

[16] P. Russel: Knjiga o možganih. Ljubljana, 1987.

[17] Program življenja in dela osnovne šole. 2. zvezek. Ljubljana, 1984.

[18] Jezik in slovstvo:

https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat1/037/34c04.htm, dostop: 22. 2. 2022

[19] Wikipedia: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Hieroglif>, dostop: 10. 2. 2022

[20] Wikipedia: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Knjiga>, dostop 10. 2. 2022

[21] Wikipedia: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Knjiga>, dostop 4. 2.2022

[22] Wikipedia: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Knjiga>, dostop: 2. 2. 2022

[23] Wikipedia: (https://sl.wikipedia.org/wiki/Johannes_Gutenberg, dostop: 1. 3. 2022

[24] https://nmsb.pismen.si/wp-content/uploads/2018/11/Zgibanka-Otrok-branje-odrasli-BZ_2018.pdf.arnes.si/files/2017/12/otrok_branje_odrasli.pdf, dostop: 20. 1. 2022

[25] https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/1781308/mod_resource/content/1/Disleksija.pdf in <https://shop.lupinica.si/si/content/12-ali-je-disleksija-bolezen-ki-je-ozdravljiva>, dostop: 20. 1. 2022

Slika 1: Pridobljeno 2. feb. 2022 17:13 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://www.dnevnik.si/1042660050/kultura/knjiga/na-hrvaskem-bralcev-brezplacnih-elektronskih-knjig-ze-vec-kot-155000>

Slika 2: Pridobljeno 2. feb. 2022 17:25 Dostopno na internetnem naslovu:

<http://booknjiga.com/2020/12/29/kakovostne-slikanice-za-otroke/>

Slika 3: Pridobljeno 2. feb. 2022 17:31 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://morfem.si/knjige/po-starosti/starost-6-8-let/stare-grske-bajke-in-pripovedke-strip/>

Slika 4: Pridobljeno 10. feb. 2022 16:33 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://sl.warbletoncouncil.org/escritura-cuneiforme-7570>

Slika 5: Pridobljeno 10. feb. 2022 18:01 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://sites.google.com/site/stariegipt1/gradbenistvo-1>

Slika 6: Pridobljeno 10. feb. 2022 18:09 Dostopno na internetnem naslovu:

https://thezaurus.com/the_freising_manuscripts_-_brizinski_spomeniki/

Slika 7: Pridobljeno 10. feb. 2022 18:15 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://www.slideserve.com/kiona/obdobje-pismenstva-srednji-vek>

Slika 8: Pridobljeno 3. feb. 2022 11:45 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://gradiva.txt.si/get/scorm/dela-primoza-trubarja/>

Slika 9: Pridobljeno 3. feb. 2022 11:45 Dostopno na internetnem naslovu:

<http://www2.arnes.si/~mpavle1/mete.html>

Slika 10: Pridobljeno 3. feb. 2022 11:46 Dostopno na internetnem naslovu:

<http://www2.arnes.si/~mpavle1/dajn.html>

Slika 11: Pridobljeno 3. feb. 2022 12:14 Dostopno na internetnem naslovu:

http://www2.arnes.si/~kkovac6/MATERIALI/ro.zrsss.si/puncer/papir/p_zgo1.htm

Slika 12: Pridobljeno 10. feb. 2022 12:16 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Gajica>

Slika 13: Pridobljeno 3. feb. 2022 12:26 Dostopno na internetnem naslovu:

http://www2.arnes.si/~kkovac6/MATERIALI/ro.zrsss.si/puncer/papir/p_zgo1.htm

Slika 14: Pridobljeno 3. feb. 2022 12:26 Dostopno na internetnem naslovu:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tora>

Slika 15: Pridobljeno 3. feb. 2022 12:26 Dostopno na internetnem naslovu:

http://www2.arnes.si/~kkovac6/MATERIALI/ro.zrsss.si/puncer/papir/p_zgo1.htm

Slika16: Pridobljeno 3. feb. 2022 12:29 Dostopno na internetnem naslovu:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robert Paper Machine, model, invented by Nicholas Louis Robert, 1798 - Robert C. Williams Paper Museum - DSC00676.JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robert_Paper_Machine_model_invented_by_Nicholas_Louis_Robert_1798_-_Robert_C._Williams_Paper_Museum_-_DSC00676.JPG)

Slika 17: Pridobljeno 2. mar. 2022 12:29 Dostopno na internetnem naslovu:

<https://sites.google.com/view/o-vojniki-berimeter/rezultati/december?authuser=0>

PRILOGE

Priloga 1: ANKETA Bralne navade v času dela na daljavo

Priloga 2: ANKETA Kako dober bralec sem?

BRALNE NAVADE V ČASU DELA NA DALJAVO

Pozdravljen/-a!

Sva Julija Štravs in Nika Založnik, učenki 9. c razreda OŠ Vojnik. Izdelujeta raziskovalno nalogo na temo bralnih navad med osnovnošolci, na katero se navezuje anketa.

Prosiva te, da odgovoriš na spodnja vprašanja. Anketa je anonimna, zato te prosiva, da se nanjo **ne podpisuješ**. Prosiva te tudi, da na vprašanja odgovarjaš iskreno. Pri večini vprašanj obkrožiš (eno) črko pred izbranim odgovorom.

1. Spol
 - a) Moški
 - b) Ženski

2. Starost
 - a) 10, 11 let
 - b) 12, 13 let
 - c) 14, 15 let

3. Oцени, ali si med delom na daljavo bral več ali manj kot pred njim?
 - a) Več
 - b) Manj
 - c) Približno enako

4. Koliko časa približno na teden trenutno nameniš branju in koliko časa si branju namenil na daljavo?

SEDAJ

- a) Nič.
- b) Do ene ure.
- c) Do tri ure.
- d) Več kot tri ure: _____ (koliko?)

NA DALJAVO

- e) Nič.
 - f) Do ene ure.
 - g) Do tri ure.
 - h) Več kot tri ure: _____ (koliko?)
-
5. Če si v času karantene bral, iz katerega vira si si izposodil knjige?
 - a) Iz šolske knjižnice
 - b) Iz drugih knjižnic
 - c) Bral sem knjige, ki jih imamo doma
 - d) Preko spletne knjižnice (tudi prek šolske spletne strani)
 - e) DRUGO: _____

6. Zakaj bereš?

Obkrožiš lahko več odgovorov.

- a) Domače branje
- b) Bralna značka
- c) Cankarjevo tekmovanje
- d) Drugo: _____

7. Katere vrste knjig najraje bereš?

- a) Fantastične zgodbe (izmišljene)
- b) Realistične pripovedi
- c) Detektivke in kriminalke
- d) Stripe
- e) Smešne/komične zgodbe

8. Ali meniš, da naša šola spodbuja branje? Kako? Svoj odgovor pojasni.

9. Se je tvoj odnos do branja po karanteni spremenil?

- a) Ne (ostal je enak kot je bil prej)
- b) Da

Pojasni: _____

10. Kakšen je tvoj odnos do branja danes? Kaj meniš o branju? Ali rad bereš? Pojasni.

Hvala za tvoj čas!
Nika Založnik in Julija Štravs, 9. c

KAKO DOBER BRALEC SEM?

Sva Julija Štravs in Nika Založnik, učenki, 9. c razreda OŠ Vojnik. Izdelujeva raziskovalno nalogo na temo bralne navade med osnovnošolci.

Prosiva te, da odgovoriš na vprašanja tako, kot velja zate (od 1 – sploh ne drži do 5 – v celoti drži).
Odgovoriš tako, da obkrožiš izbrano številko. Anketa je anonimna, zato te prosiva, da se nanjo ne podpisuješ. Odgovarjaj iskreno. Hvala za tvoj trud!

Spol

- a) Moški
- b) Ženski

ZUNANJA MOTIVACIJA ZA BRANJE

	Sploh ne drži	V glavnem ne drži	Delno drži	V glavnem drži	V celoti drži
Všeč mi je, če sem edini, ki pozna odgovor o tem, kar smo prebrali.	1	2	3	4	5
Všeč mi je, ko me učitelj pohvali, da sem dober bralec.	1	2	3	4	5
Veselim se, če moje branje dobro ocenjujejo.	1	2	3	4	5
Zdi se mi pomembno, da sem dober bralec.	1	2	3	4	5
Ocenjevanje branja bi bil lahko dober način, da bi izvedel, kako dobro bereš.	1	2	3	4	5

VKLJUČENOST IN ZATOPLJENOST V BRANJE

	Sploh ne drži	V glavnem ne drži	Delno drži	V glavnem drži	V celoti drži
Pogosto obiščem knjižnico.	1	2	3	4	5
Berem, zato ker moram.	1	2	3	4	5
Všeč mi je, kadar me vsebina knjige pripravi k razmišljanju.	1	2	3	4	5
Zdi se mi, da se kar spoprijateljim z osebami v dobrih knjigah.	1	2	3	4	5
Če je knjiga zanimiva, mi je vseeno, kako zahtevna je.	1	2	3	4	5

ZAZNAVANJE BRANJA KOT TEŽKE AKTIVNOSTI

	Sploh ne drži	V glavnem ne drži	Delno drži	V glavnem drži	V celoti drži
Všeč so mi težke knjige.	1	2	3	4	5
Sem dober bralec.	1	2	3	4	5
Ne maram brati besedil, v katerih so pretežke besede.	1	2	3	4	5
Zapletenih zgodb ni zabavno brati.	1	2	3	4	5
Svoje bralne obveznosti skušam vedno opraviti pravočasno.	1	2	3	4	5